

**FUTBOL MÜSABAKALARINDAKİ ELEKTRONİK BİLET
SİSTEMİNİN SEYİRCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYHAN BAYKARA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**MERSİN
OCAK - 2017**

**FUTBOL MÜSABAKALARINDAKİ ELEKTRONİK BİLET
SİSTEMİNİN SEYİRCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYHAN BAYKARA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

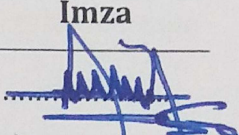
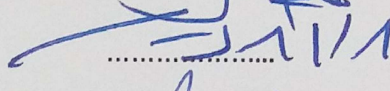
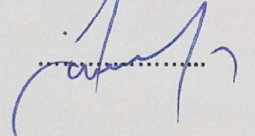
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Dursun KATKAT**

**MERSİN
OCAK - 2017**

ONAY

Ayhan BAYKARA tarafından Yrd. Doç. Dr. Dursun KATKAT danışmanlığında hazırlanan "FUTBOL MÜSABAKALARINDAKİ ELEKTRONİK BİLET SİSTEMİNİN SEYİRCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Doç.Dr. Yunus YILDIRIM	
Üye	Yrd. Doç.Dr. Dursun KATKAT	
Üye	Yrd. Doç.Dr. İrfan YILDIRIM	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 07.02.2017 tarih ve 2017/09 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç.Dr. Gülsan AYERİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

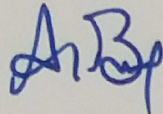
- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
  - Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
  - Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
  - Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
  - Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi
- beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions,

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with academic rules,
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with specified ethics,
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of the other's work,
- I used all of the referred works as the references,
- I did not do any tampering in the used data,
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or an other university,
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

26 Ocak 2017/ 26 January 2017

Ayhan BAYKARA

ÖZET

FUTBOL MÜSABAKALARINDAKİ ELEKTRONİK BİLET SİSTEMİNİN SEYİRCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırmada, futbolda Türkiye çapındaki en üst lig ve bir altındaki ligde oynanan maçlarda kullanılan elektronik bilet sisteminin incelenmesi, uygulamadaki işlerliğinin seyirci görüşlerine göre ortaya konması ve sistemin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini, gelişigüzel örnekleme yöntemiyle seçilen ve evrende ulaşılabilen 989 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla futbol maçlarında kullanılan elektronik bilet sistemi hakkında seyircilerin görüşlerine ilişkin araştırmacı tarafından geliştirilen ve 22 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde alma ve çapraz tablo tekniklerinden yararlanılarak bilgisayarlı istatistik programı kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan seyircilerin %93,3'ü elektronik bilet sisteminin statlara gelen seyirci sayısını azalttığı, %63,3'ü sistemin ergonomik kullanılmadığı, %57,8'i sistemin karaborsa bilet satışını engellemediği, %75,6'sı sistemde kişisel verilerin korunmasında sorunlar olduğu, %55,1'i sistem ile biletsiz seyircilerin stadyumlara giriş yapmasının engellenmediği, %84'i sistemin temel amacı olan şiddet ve olumsuz tezahüratı engellemediği, %76,8'i elektronik bilet sisteminin futbol maçları için gereksiz olduğu görüşündedir.

Konu ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapılarak ve seyirci görüşleri dikkate alınarak sistemin geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca elektronik bilet sistemi kapsamında uygulanan güvenlik uygulamalarına işlerlik kazandırılması, tek maçlık giriş imkânı veren sistemin geliştirilmesi, tribün kapatma cezası yerine kanunun doğru yürütülerek bireysel cezalandırma yöntemine başvurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Bilet, Passolig, Futbol Seyircisi, 6222 Sayılı Kanun

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Dursun KATKAT, Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

THE EVALUATION OF ELECTRONIC TICKET SYSTEM ACCORDING TO SPECTATOR VIEW IN FOOTBALL COMPETITION

In this research, it is aimed to analyse the electronic ticket system conducted in upper and lower league, the operability in practice from spectators' point of view and expressing opinion aimed at improving the system.

The sample of the research includes 989 people, chosen with random sampling method from population.

In this research, questionnaire form, developed by researcher related to spectators' point of view on electronic ticket system used in football competitions, consisting of 22 questions is used to collect data.

Computer aided statistical programme, with the techniques frequency, getting percentage and crosstabing is used in the analysis of the collected data.

The 93,3 % of the spectators in the research are of the opinion that the electronic ticket system decreases the number of spectators coming to stadiums, the 63,3 % that the system is not used ergonomic, the 57,8 % that the system hasn't prevented the sale of black market ticket, the 75,6 % that there are problems regarding the personal data protection, the 55,1 % that it doesn't prevent the entrance of gate crashers to stadiums, the 84 % that it doesn't prevent the violence and insulting cheer, which is the main objective and the 76,8 % that the electronic ticket system is unnecessary for football competitions.

It is recommended to develop the system considering the spectator view and further studies. It's also recommended to improve operability of the security applications in electronic ticket system scope and to improve the system enabling one match entrance system and to consult individual fine method by running the laws right, instead of stadium ban.

Key words: Electronic ticket, Passolig, Football spectator, The law no 6222.

Advisor: Asistant Professor Dursun KATKAT, Mersin University, Physical Education and Sports Department, Mersin.

TEŞEKKÜR

Kendisine Dünyam dediğim, tezimin her aşamasında verdiği destek ve yol arkadaşlığı için sevgili eşim Pınar BAYKARA'ya teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında önemli katkıları ile beni yönlendirdiği, önemli bir tez konusu ile literatüre katkı vermemi sağladığı, bana sabrettiği ve desteği için değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Dursun KATKAT'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
GRAFİKLER DİZİNİ	viii
KISALTMALAR ve SİMGELER	ix
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sayıtlar	3
1.6. Sınırlılıklar	3
1.7. Tanımlar	3
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR/ ALANYAZIN	4
2.1. Seyirci	4
2.1.1. Spor Seyircisi	4
2.1.2. Spor Tüketicisi Olarak Seyirci	5
2.1.3. Spor Seyircisinin Sınıflandırılması	7
2.1.4. Futbol Seyircisi	8
2.2. Bilet	10
2.2.1. Elektronik Bilet	11
2.2.2. Türk Futbolunda Elektronik Bilet	12
2.2.2.1. 6222 Sayılı Kanun Öncesi Dönem	12
2.2.2.2. 6222 Sayılı Kanun Sonrası Dönem	12
3. YÖNTEM	25
3.1. Araştırma Modeli	25
3.2. Çalışma Grubu	25
3.3. Verilerin Toplanması	25
3.4. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi	26
4. BULGULAR	27
5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	51
KAYNAKLAR	58
EKLER	61
ÖZGEÇMİŞ	63

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Bütçe, Muhasebe Ve Bilet Yönetmeliğinin Stadyumlara Bilet İle Giriş İle İlgili Hükümleri	12
Tablo 2.2. 6222 Sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Stadyumlara Bilet İle Giriş İle İlgili Hükümleri	13
Tablo 2.3. Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin Stadyumlara Bilet İle Giriş İle İlgili Hükümleri	15
Tablo 2.4. Spor Toto Süper Lig Ve TFF 1. Lig Takımlarının Maçlarını Oynadığı Stadyum Bilgileri	19
Tablo 2.5. Taraftar Ligi – Toplam Passolig Kartların Kulüplere Göre Dağılımı	23
Tablo 4.1. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Maç Bileti Satın Alma İşlemini Etkileme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	27
Tablo 4.2. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Stat Kapılarından Giriş İşlemini Etkileme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	28
Tablo 4.3. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Statlara Girişte Fotoğraflı Kontrol Sisteminin Güvenlik Görevlileri Tarafından Düzenli Bir Şekilde Uygulanıp Uygulanmadığının Frekans Ve Yüzde Değerleri	29
Tablo 4.4. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Satın Alınan Koltuk Numarasına Uyarak Oturma Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	30
Tablo 4.5. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Statın Dışarı Çıkıldığı Zaman Tekrar İçeri Girilemeye Uygulamasının Doğru Olup Olmadığı Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	31
Tablo 4.6. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Statlara Gelen Seyirci Sayısını Etkileme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	32
Tablo 4.7. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Rakip Tribün Dahil Herhangi Bir Tribünden Bilet Alabilme İşleminin Doğru Olup Olmadığı Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	33
Tablo 4.8. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Karaborsa Bilet Satışını Engelleme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	34
Tablo 4.9. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Kişisel Bilgilerin Güvende Olup Olmadığının Frekans Ve Yüzde Değerleri	35
Tablo 4.10. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Biletsiz Seyirci Girişini Engelleme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	36
Tablo 4.11. Seyircilerin EBS İle Maç Bileti Devri Uygulamasını Beğenme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	37
Tablo 4.12. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Şiddete Ve Olumsuz Tezahürlere Sebep Olan Bireylerin Tespit Edilerek Müsabakalardan Men Edilmesini Sağlama Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	38
Tablo 4.13. Seyirci Görüşlerine Göre TFF Tarafından, Takımlara Tribün Kapatma Cezası Verildiğinde Kapatılan Tribünde Maç İzleyen Ve Şiddete Karışmamış Kişiler Açısından Bu Uygulamanın Doğruluğunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	39
Tablo 4.14. Seyircilerin, EBS İle Sporda Şiddet Olaylarının Ve Olumsuz Tezahüratın Azalıp Azalmadığı Düşüncesinin Frekans Ve Yüzde Değerleri	40
Tablo 4.15. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Çocuk Ve Kadın Seyircilerin Stadyumlara Daha Çok Gelmesini Sağlama Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	41
Tablo 4.16. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Gerekliliğinin Frekans Ve Yüzde Değerleri	42
Tablo 4.17. Seyirci Görüşlerine Göre, e-kartın Üzerinde Oturulacak Koltuk Numarası Gösterilmesi Gerekliliği Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	43
Tablo 4.18. Seyirci Görüşlerine Göre, Statdaki Görevlilerin, Seyircilerin Kendilerine Ait Numaralı Koltuğuna Oturmalarını Sağlama Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	44

	Sayfa
Tablo 4.19 Seyircilerin EBS'ye Neden İhtiyaç Duyuldu, Temel Amaç Nedir Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans Ve Yüzde Değerleri	45
Tablo 4.20. Seyirci Görüşlerine Göre, Stat Kapılarından Giriş Yaparken Güvenlik Görevlileri Ekrandaki Fotoğrafla Giriş Yapan Kişi Arasında Eşleştirme Yapma Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	46
Tablo 4.21. Seyirci Görüşlerine Göre Stat Kapılarından Başka Birine Ait e-kart İle Giriş Yapılabilir Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans Ve Yüzde Değerleri	47
Tablo 4.22 Seyircilere Göre Maç İzleyebilmek İçin EBS Zorunluluğu Olması Ailece Maça Gitme İsteğini Olumsuz Etkileme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri	48
Tablo 4.23. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri İle EBS'nin Seyirci Sayılarını Etkileme Durumu Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi	49
Tablo 4.24. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri İle EBS İçin Verilen Kişisel Bilgilerin Güvende Olma Durumu Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi	49
Tablo 4.25. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri İle EBS İle Şiddet Ve Olumsuz Tezahürata Sebep Olan Bireylerin Tespit Edilerek Müsabakalardan Men Edilmesi Durumu Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi	50
Tablo 4.26. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri İle EBS'nin Sporda Şiddet Ve Olumsuz Tezahüratı Azaltması Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi	50

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Katılım Değişkeni Açısından Seyirci Ayrımı	4
Şekil 2.2. Elektronik kart (Passolig) Ön Yüzü	21
Şekil 2.3. Elektronik kart (Passolig) Arka Yüzü	21

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
Grafik 4.1. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Maç Bileti Satın Alma İşlemini Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri	27
Grafik 4.2. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Stat Kapılarından Giriş İşlemini Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri	28
Grafik 4.3. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Statlara Girişte Fotoğraflı Kontrol Sisteminin Güvenlik Görevlileri Tarafından Düzenli Bir Şekilde Uygulanıp Uygulanmadığının Yüzde Değerleri	29
Grafik 4.4. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Satın Alınan Koltuk Numarasına Uyarak Oturma Durumunun Yüzde Değerleri	30
Grafik 4.5. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Stattan Dışarı Çıkıldığı Zaman Tekrar İçeri Girilememe Uygulamasının Doğru Olup Olmadığı Durumunun Yüzde Değerleri	31
Grafik 4.6. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Statlara Gelen Seyirci Sayısını Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri	32
Grafik 4.7. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Rakip Tribün Dahil Herhangi Bir Tribünden Bilet Alabilme İşleminin Doğru Olup Olmadığı Durumunun Yüzde Değerleri	33
Grafik 4.8. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Karaborsa Bilet Satışını Engelleme Durumunun Yüzde Değerleri	34
Grafik 4.9. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Kişisel Bilgilerin Güvende Olup Olmadığının Yüzde Değerleri	35
Grafik 4.10. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Biletsiz Seyirci Girişini Engelleme Durumunun Yüzde Değerleri	36
Grafik 4.11. Seyircilerin EBS İle Maç Bileti Devri Uygulamasını Beğenme Durumunun Yüzde Değerleri	37
Grafik 4.12. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Şiddete Ve Olumsuz Tezahürlara Sebep Olan Bireylerin Tespit Edilerek Müsabakalardan Men Edilmesini Sağlama Durumunun Yüzde Değerleri	38
Grafik 4.13. Seyirci Görüşlerine Göre TFF Tarafından, Takımlara Tribün Kapatma Cezası Verildiğinde Kapatılan Tribünde Maç İzleyen Ve Şiddete Karışmamış Kişiler Açısından Bu Uygulamanın Doğruluğunun Yüzde Değerleri	39
Grafik 4.14. Seyircilerin, EBS İle Sporda Şiddet Olaylarının Ve Olumsuz Tezahüratın Azalıp Azalmadığı Düşüncesinin Yüzde Değerleri	40
Grafik 4.15. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Çocuk Ve Kadın Seyircilerin Stadyumlara Daha Çok Gelmesini Sağlama Durumunun Yüzde Değerleri	41
Grafik 4.16. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Gerekliliğinin Yüzde Değerleri	42
Grafik 4.17. Seyirci Görüşlerine Göre, e-kartın Üzerinde Oturulacak Koltuk Numarası Gösterilmesi Gerekliliği Durumunun Yüzde Değerleri	43
Grafik 4.18. Seyirci Görüşlerine Göre, Stattaki Görevlilerin, Seyircilerin Kendilerine Ait Numaralı Koltuğuna Oturmalarını Sağlama Durumunun Yüzde Değerleri	44
Grafik 4.19. Seyircilerin EBS'ye Neden İhtiyaç Duyuldu, Temel Amaç Nedir Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzde Değerleri	45
Grafik 4.20. Seyirci Görüşlerine Göre, Stat Kapılarından Giriş Yaparken Güvenlik Görevlileri Ekrandaki Fotoğrafla Giriş Yapan Kişi Arasında Eşleştirme Yapma Durumunun Yüzde Değerleri	46
Grafik 4.21. Seyirci Görüşlerine Göre Stat Kapılarından Başka Birine Ait e-kart İle Giriş Yapılabilir Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzde Değerleri	47
Grafik 4.22. Seyircilere Göre Maç İzleyebilmek İçin EBS Zorunluluğu Olması Ailece Maça Gitme İsteğini Olumsuz Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri	48

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
EBS	Elektronik Bilet Sistemi
e-bilet	Elektronik Bilet
e-kart	Elektronik Kart
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
THY	Türk Hava Yolları
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Gelişen teknoloji ve çağın gereklerinden hareketle tüketiciye sunulan imkân ve kolaylıklar da teknolojiyle paralel bir şekilde geliştirilmekte ve planlanmaktadır. Bu bağlamda sporda teknoloji kullanımı da artmaktadır. Seyircilere sunulan hizmetlerde de teknoloji kullanımı çağa ayak uydurabilmek adına gelişmektedir. Seyircilerin akredite olmasını sağlayan biletlerde teknolojik gelişmeler meydana gelmekte ve basılı kâğıt biletler dijital ortamlara aktarılmaktadır. Elektronik bilet uygulaması günümüz dünyasında birçok sektörde kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde de özellikle eğlence ve seyahat sektöründe elektronik bilet kullanımı yaygındır. Fakat elektronik bilet sisteminin kullanılmaya başlanması kâğıt bilet kullanımını tamamen sistem dışına çıkarmamıştır. Dünyada ve ülkemizde elektronik biletin henüz olgunlaşma evresinde olması nedeniyle kâğıt bilet kullanımı da yaygındır.

Hem gelişen teknoloji hem de sosyolojik ihtiyaçlardan dolayı ülkemizde spor alanında elektronik bilet kullanımına başlanmıştır. 2011 yılında “Sporda Şiddet ve Düzensizliği Önlemek” ana amaçlı çıkarılan kanunla ülkemizde oynanan en üst futbol ligi ile bir altındaki futbol ligi maçlarında elektronik bilet kullanımı zorunlu kılınmıştır. Ancak elektronik bilet kullanımı ile birlikte bazı sorunlar baş göstermiş ve ülke gündeminde özellikle maçlarda yaşanan seyirci azalmasının nedeni olarak elektronik bilet gösterilmiştir. Örneğin; Kayseri Erciyesspor’un 06 Nisan 2014 tarihinde oynadığı ve kâğıt bilet ile stadyuma girilebildiği Elazığspor müsabakasını yaklaşık 20.000 kişi izlemişken 14 Nisan 2014 tarihinde Kayseri’de, Kayseri Erciyesspor ile Trabzonspor arasında oynanan Spor Toto Süper Lig 30. hafta futbol müsabakasında ilk defa basılı bilet yerine elektronik bilet kullanılmış ve elektronik bilet kullanarak maçı stadyumda sadece 285 kişi seyretmiştir (Fanatik Gazetesi web sitesi, 2014).

Bir yandan gelişen teknolojiye ayak uydurmak diğer taraftan sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi ve ekonomik kontrollerin sağlanabilmesi amacıyla düzenlenen mevzuat ile futbolda zorunlu kılınan elektronik bilet sisteminin uygulanmaya başlamasıyla stadyumda maç izleyen seyirci sayısında belirgin azalmalar yaşanmış ve bu durum gerek seyircileri gerek kulüpleri gerekse medyayı rahatsız etmiştir. Uygulamanın avantajları olduğu gibi dezavantajları bulunmaktadır ve bu dezavantajlar mağduriyetlere yol açmıştır.

1.1. Problem Durumu

Avrupa’da 1985 yılında Belçika’nın Heysel Stadında 39 kişinin ölümü ve yüzlerce kişinin yaralanması ile sonuçlanan olayla futbol maçlarında yaşanan şiddete karşı önlem almak amacıyla 19.08.1985 tarihinde Strasburg’da, Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi imzalanmıştır. Türkiye de söz konusu sözleşmeye uluslararası düzenleme ile bağlıdır. Türkiye “Sportif Karşılaşmalarda

ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Konvansiyonu'nu 25 Eylül 1986 tarihinde imzalamış, bu konvansiyon 1991 yılında da iç hukuka dâhil olmuştur. 2004 yılında 5149 sayılı "Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun" ile sporda şiddet bir kabahat olarak ele alınmış ve yaptırım için idari cezalar getirilmiştir. 2011 yılında ise 6222 sayılı "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun", 5149 sayılı kanunu yürürlükten kaldırarak uygulamaya konulmuştur. Bu kanunla, elektronik bilet uygulamasına geçilmesi gibi sistem kurulmuştur.

Sistemin kurulmasıyla ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların doğurduğu sonuçlar, elektronik bilet sisteminden etkilenen seyircilerin bu sistem hakkındaki görüşleri sistemin uygulanış şekline yön vereceğinden önem arz etmektedir. Literatürde bu türden bir araştırmanın bulunmayışı bu alandaki ihtiyacı da artırmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, futbolda Türkiye çapındaki en üst lig ve bir altındaki ligde oynanan maçlarda kullanılan elektronik bilet sisteminin incelenmesi, uygulamadaki işlerliğinin seyirci görüşlerine göre ortaya konması ve sistemin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmasıdır.

1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Araştırmanın ana problem cümlesi: "Elektronik bilet sistemini kullanarak stadyumda maç izleyen seyircilerin sistemin işlerliğine ilişkin görüşleri nelerdir?"

Araştırmanın alt problem cümleleri ise şunlardır:

P1: Seyirci görüşlerine göre, sistemin uygulamasında sorunlar var mıdır?

P2: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi, stadyumlara gelen seyirci sayısını etkilemekte midir?

P3: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi karaborsa bilet satışını engellemekte midir?

P4: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi ile kişisel bilgilerin saklanması ve paylaşılmasında güvenlik açığı bulunmakta mıdır?

P5: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi ile stadyumlara biletsiz seyirci girişi engellenmekte midir?

P6: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi şiddete ve olumsuz tezahürlere sebep olan bireylerin tespit edilerek müsabakalardan men edilmesini sağlamakta mıdır?

P7: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi sporda şiddet olaylarını ve olumsuz tezahüratı azaltmakta mıdır?

P8: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi çocuk ve kadın seyircilerin stadyumlara daha çok gelmesini sağlamakta mıdır?

P9: Seyirci görüşlerine göre, elektronik bilet sistemi, futbol maçlarında gerekli bir sistem midir?

P10: Seyirciler elektronik bilet sisteminin temel amacını bilmekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Futbolda doğrudan seyircileri ve dolaylı olarak da kulüp yönetimlerini, futbolcuları, Gençlik ve Spor Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatlarını, emniyet müdürlüklerini, sponsorları, yayıncı kuruluşları, malzeme tedarikçilerini vb. etmenleri etkileyen elektronik bilet sisteminin incelenmesi, seyirci görüşlerine göre mevcut durumun bilimsel olarak ortaya konması, sistemle ilgili sorunların tespiti ve çözüm önerileri, halka ilişkiler ve pazarlama açısından futbolda seyirci sayısının artmasını sağlaması ve futbolda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine katkıda bulunması bakımından son derece önemlidir.

1.5. Sayıtlar

Ankete katılan kişilerin sorulara cevap verirken samimi cevaplar verdiği ve objektif davrandığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma, araştırmacı tarafından oluşturulan anket soruları, bu sorulara verilen cevaplar ve ankete katılması için ulaşılabilen 989 kişi ile sınırlıdır. Araştırma genel tarama modeli ile sınırlıdır. Araştırma anket tekniği ile yapıldığından anket tekniğine özgü sınırlılıklar bu araştırma için de geçerlidir.

1.7. Tanımlar

Akredite: Seyircilerin belli kriterleri sağlayarak etkinliğe kabul edilmesidir.

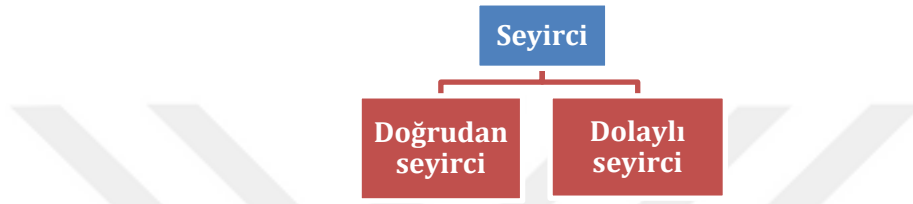
Pass kart: Maç bileti satın almasına rağmen elektronik kartı yanında olmayan veya eline ulaşmamış seyircilere stadyum kapısından geçebilmelerini sağlamak amacıyla verilen tek seferlik geçiş kartıdır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR/ALANYAZIN

2.1. Seyirci

Seyirci kelimesi dilimize Latince'den girmiş bir kavram olup; Bir olayı gören, izleyen kimse, izlemek, eğlenmek için bakan kimse, izleyici; eğlenmek, görmek, öğrenmek için bakan kişi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan farklı kitle iletişim araçları, seyirci kavramını katılım değişkeni açısından doğrudan seyreden ve dolaylı seyreden olarak iki farklı boyutta ele alınmasını gerekli kılmıştır.

Şekil 2.1. Katılım değişkeni açısından seyirci ayrımı (Katkat, 2011).

Doğrudan seyirci; Bir olayın gerçekleştiği veya bir etkinliğin yapıldığı ortamda fiziksel olarak bulunan ve anında, canlı ve direk olarak gözleyebilen seyircidir. **Dolaylı seyirci ise;** Olayın gerçekleştiği veya etkinliğin yapıldığı ortamda fiziksel olarak bulunmayan, olayı veya etkinliği kitle iletişim araçları aracılığıyla gözlemleyebilen seyircidir (Katkat, 2011).

Yapılan herhangi bir etkinlikte seyircinin varlığı etkinliğin daha güzel ve anlamlı olmasına katkı sağlar. Seyirci olmaksızın yapılan bir etkinlik (örneğin spor karşılaşması) çok anlamlı olmayacağı gibi etkinlikte yer alan oyunculara da zevk vermez (Altınok, 2005).

Tarihte seyirci kitlesi hakkında bilinen en eski belgelerden biri MÖ 2. Yüzyılın ortasında çizildiği belirlenen, bir dans gösterisini tasvir eden Minos uygarlığına* ait bir duvar resmi. Modern anlamda seyircinin oluşması ise Viktorya devrinde gerçekleşmiştir. 1986 yılında Antik Yunan yarışmalarına ilişkin yapılan bir araştırmaya göre en çok seyirci çeken oyunların; spor şenlikleri, okçular eğlencesi, popüler futbol olduğu tespit edilmiştir (Voight, 1998).

2.1.1. Spor Seyircisi

Seyirci kavramını grup olarak ele alan sosyal psikoloji alanındaki çalışmalar grubu “belli ihtiyaçları karşılamak amacıyla birlikte hareket eden bireylerin oluşturduğu topluluk” şeklinde tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, spor seyircisine uygunluk göstermektedir (Karagözlü ve Ay, 1999).

* *Minos Uygarlığı: MÖ 2700 ile MÖ 1450 yılları arasında Antik Yunanistan’da hüküm süren uygarlık. Adını ülkenin mitolojik kralı Minos’tan almıştır.*

Sporda seyirci, giriş parasıyla maç süresince yer kullanımı ve seyir hakkını alan müşteri olarak görünür (Şahin, 2003). Bir spor olayını görüp izleyen ve boş zamanlarında sporu izlemek için zaman ayıran bireyler spor seyircisi olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2013). Guttman'a (1986) göre spor seyircisi; bir spor olayını müsabaka anında canlı ya da görsel medya yoluyla izleyen kişi olarak tanımlanmaktadır.

Sporda seyirci önemli bir bileşendir. Spor etkinliği spor endüstrisinin kalbi olarak kabul edilirse, spor seyircisi de bu kalbin atmasını sağlayan kan olarak nitelendirilebilir. Bu açıdan spor endüstrisi içerisinde seyirciler yer almadığında bu endüstri çöküşe geçebilir (Dinç ve Demircan, 2016).

Tüm spor organizasyonlarının hedef kitlesi seyircilerdir. Seyircilerin gerek doğrudan gerekse dolaylı seyirci olsun bazı ihtiyaçları vardır. Organizasyonlar ne kadar çok seyredilirse o kadar çok insana ulaşır ve aynı oradan başarılı sayılır. Bu yolla küresel ekonomik çarkların da daha verimli dönmesi sağlanır. Seyircilere sunulan bazı hizmetler vardır. Küçük ya da büyük tüm spor organizasyonlarında bu ihtiyaçlar düşünülüp planlanmaktadır. Bunlar;

- Ulaşım,
- Güvenlik,
- Sağlık,
- Yeme-içme,
- Bilet,
- Tuvalet,
- Araç kiralama,
- Konaklama,
- Döviz-banka,
- Engelli seyirci hizmetleri,
- Otopark,
- Atık ve geri dönüşüm,
- Medya, olarak sınıflandırılabilir (Katkat, 2011).

2.1.2. Spor tüketicisi olarak seyirci

Sporda seyirci, giriş parasıyla maç süresince yer kullanımı ve seyir hakkını alan müşteri olarak görünür (Şahin, 2003). Bir spor olayını görüp izleyen ve boş zamanlarında sporu izlemek için zaman ayıran bireyler spor seyircisi olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2013). Guttman'a (1986) göre spor seyircisi; bir spor olayını müsabaka anında canlı ya da görsel medya yoluyla izleyen kişi olarak tanımlanmaktadır.

Sporda seyirci önemli bir bileşendir. Spor etkinliği spor endüstrisinin kalbi olarak kabul edilirse, spor seyircisi de bu kalbin atmasını sağlayan kan olarak nitelendirilebilir. Bu açıdan spor endüstrisi içerisinde seyirciler yer almadığında bu endüstri çöküşe geçebilir (Dinç ve Demircan, 2016).

Tüm spor organizasyonlarının hedef kitlesi seyircilerdir. Seyircilerin gerek doğrudan gerekse dolaylı seyirci olsun bazı ihtiyaçları vardır. Organizasyonlar ne kadar çok seyredilirse o kadar çok insana ulaşır ve aynı oradan başarılı sayılır. Bu yolla küresel ekonomik çarkların da daha verimli dönmesi sağlanır. Seyircilere sunulan bazı hizmetler vardır. Küçük ya da büyük tüm spor organizasyonlarında bu ihtiyaçlar düşünülüp planlanmaktadır. Bunlar;

2010). Sporda seyirci bir spor olayını oluşturduğu yerde (stadyum, salon vs.) tüketebileceği gibi kitle iletişim araçları aracılığıyla da (gazete, TV, radyo vs.) tüketebilir.

İnsanların sporda katılımcı ve seyirci olarak neden yer aldıkları, spora katılmakla ne tür yararlar bekledikleri ve spora katılmakla hangi ihtiyaçlarını tatmin edecekleri konusunda yapılan araştırmaları açıklamada Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin en üst basamağında yer alan Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı ile açıklanabilir. Kendini gerçekleştirme ihtiyacını gidermek için kullanılan tüketim nedenleri spor seyircisi açısından şu kavramlarla açıklanabilir (Acet, 2001; Argan ve Katırcı, 2010; Polat, 2013; Taşğın, 2000).

- *İlişki ve Sosyalleşme*: Toplumsal bir varlık olan insan, toplumsallığı ancak ortak kimlik oluşturma kapsamında yaşayabilmektedir. Ortak kimlik arayışı, insanlar için çok önemli bir ihtiyaçtır. Bir spor alanındaki yarışmada, kazanmak ve kaybetmekle birlikte, kolektif kimlik özelinde seyircide kendine güven, haz duyma, hırs, kıskançlık gibi duygular da ön plana çıkmaktadır. Spor etkinliklerinde kurulan birliktelik, ilişki spor etkinliğine aktif veya pasif olarak katılmada önemli bir sebeptir. Spor etkinliklerinde diğer kişilerle kurulan ilişkiler önemli bir güdüleyicidir. 1977 yılında yapılan bir çalışmada taraftarların %55'i spor olayından çok diğer taraftarlarla kurdukları ilişki nedeniyle spor etkinliğini seyretmekte olduğunu belirtmişlerdir.
- *Günlük yaşamdan uzaklaşma, Eğlence ve Heyecan*: Stres günümüzün hastalığı olarak tanımlanmaktadır. Spor insana zevk veren bir aktivitedir. Sporun yapıldığı alandaki atmosfer, skor değişme ihtimali ve skorun belirsizliği, rekabet gibi etkenler izleyicide merak uyandırmakta ve heyecan duymasını sağlamaktadır. Takım destekleme hazzını yaşamak, kaybetme duygusunu tatmak ve kazanmanın zevkini almak insanda birçok duyguyu harekete geçirir. İnsanlar günlük hayatın karmaşasından ve stresinden uzaklaşmak ve bu etkinlikleri izlerken eğlenmek amacıyla spor etkinliklerini yerinde veya medya aracılığıyla izlemektedirler. İnsanlar sporu, günlük yaşamına dahil ederek rutinleşmeden uzaklaşma olarak görür.
- *Estetik*: İnsanların spordan estetik duygu ve tatmin elde edip doyuma ulaşmak istemeleri sporu seyretmelerinin diğer bir nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Sporun görsel bir şölen olması insanların spor etkinliklerini seyrederken unutamayacak anları, görsel hareketleri ve kusursuz oyun taktiklerini görmek istemesi insanların spor seyircisi olmasının bir nedeni olarak karşımıza çıkar.
- *Temsili başarı*: Spor seyircileri kimi zaman taraftarı oldukları spor branşıyla, takım ile veya sporcu ile kendi kimliğini özdeşleştirerek duygusal bir bağ kurar. Bu nedenle özdeşleştiği takım veya sporcunun başarısını kendi başarısı olarak algılar ve yaşar. Yarattığı bu durum onun sıkı bir seyirci olmasını sağlar.

- *Ekonomik değer:* Sporun ve özellikle futbolun bir endüstri haline gelmesiyle şans oyunları da bu endüstride kendine yer edinmiştir. Seyircilerin bir grubu spor olayları ile ilgili şans oyunlarına ilgi göstermekte ve para kazanma ihtimali ile güdülenmektedir.

2.1.3. Spor seyircisinin sınıflandırılması

Spor müsabakalarını izleyen kişileri sınıflandırma konusunda farklı görüşler vardır. Sporda seyirci sınıflandırılması çalışmaları, futbolda seyirci sınıflandırılması konusunda kümelenmiştir. Genel olarak seyirci ve taraftar kavramları birbirleri yerine kullanılmaktadır. Fakat bu kavramlar birbirinden farklıdır. Seyirci; bir olayı gören, izleyen kimse, izlemek, eğlenmek için bakan kimse, izleyici olarak tanımlanırken, taraftar; yandaş, sporcunun veya sporcuların temsil ettikleri renklere, kulübe veya bayrağa bağlı kimse olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016).

'Seyirci' seyretmek fiilinden türer ve spor olayını o anda izleyen, önceden organize edilmemiş, spor olayının gerçekleştiği yerde bulunan olayı görüp tepki veren kişi ya da gruplar olarak tanımlanabilir (Çağlayan ve Fişekçioğlu, 2004; Öğüt Eker, 2010). Taraftar ise taraf olmaktan türer kulüp faaliyetlerini benimseyen, kulübün hizmetlerine bir bedel ödeyen, kulübün pazarını oluşturan, takıma psikolojik bağlılık gösteren ve sporcu ya da takımla ilgilenen, onları izleyen bireyler olarak tanımlanabilir (Genç, 1998; Hatipoğlu ve Aydın, 2007; Wann & Branscombe, 1995).

Spor taraftarı, bir spor takımını ya da sporcuyla izleyen ve ilgilenen bireyler, spor seyircisi ise medyanın değişik formlarını kullanarak ya da kişisel olarak karşılaşmaları canlı izleyen bireylerdir (Baş, 2008).

Seyirci yalnızca sunulan gösteriyi takip eden iken, taraftar olan ve onun ötesinde kendi kolektif kimliğini oluşturandır (Taştan, 2009).

Tanım ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere seyirci ve taraftar farklı kavramlardır. Bir spor müsabakasının düzenlendiği alanda veya medya üzerinden izleyen bir seyirci, taraftar olmayabilir. Örneğin; Fenerbahçe-Galatasaray arasında oynanan futbol maçını stadyumda veya medya üzerinden takip eden bir kişi her iki takımını da desteklemeden yani taraftar olmadan sadece futbol maçı izleyen bir seyirci olabilir. Aynı maçta Fenerbahçe takımını destekleyen ve Fenerbahçe takımının galip gelmesini isteyen bir kişi, taraftar olarak tanımlanabilir. Bu taraftar maçı izlediği için aynı zamanda seyirci olarak tanımlanır. Ayrıca her taraftar, seyirci olmayabilir. Yukarıdaki örnekten gidecek olursak Fenerbahçe-Galatasaray arasında oynanan futbol maçını stadyumda veya medya üzerinden izlemeyen, fakat genel olarak tüm maçlarda Fenerbahçe'yi destekleyen ve kazanmasını isteyen bir kişi taraftar olarak adlandırılır fakat maçı izlemediği için seyirci olarak tanımlanamaz.

Spor taraftarı ve spor seyircileri hakkında çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen, bu konuda istikrarlı bir kavramsallaştırma sağlanamamıştır. Seyirci-Taraftar sınıflandırmaları hakkında yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır:

Hatipoğlu ve Aydın (2007) tarafından yapılan bir sınıflamada futbol takipçileri; medya seyirciliği, seyirci ve taraftar olarak üç ana gruba ayrılmıştır.

Seyirci kavramının hiyerarşik yapıda düzenlediği çalışmada, Şanlı (2013), futbol seyircilerini taraftarlar, fanatikler, holiganlar ve televizyon izleyicileri olarak gruplandırmıştır.

Giulianotti (2002) tarafından yapılan bir spor taraftarı sınıflandırmada taraftarlar; sadık taraftar, izleyici taraftar, hayran (fan) ve gezgin taraftar (flaneur) olarak dört ana başlık altında toplanmıştır.

Sosyal Konular Araştırma Merkezi (Social Issues Research Centre) (1996) tarafından hazırlanan rapora göre taraftarlar; Tüketim yönlü taraftar, Futbola yönelik taraftar ve Macera eğilimli taraftar olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Hasırcı (2012) ise yaptığı araştırmada futbol seyircisi denince kuşkusuz akla ilk gelenin taraftarlar olduğunu ve taraftarlar üzerinde yapılan hemen hemen tüm araştırmaların da bizlere Tüketici taraftar ve Aktivist taraftar olmak üzere iki tip taraftar profilinin olduğunu belirtmektedir.

Spor seyircisinin sınıflandırılması çalışmalarında Fanatik ve Holigan kavramları da karşımıza çıkmaktadır. Fanatik; Bir düşünceye, bir inanışa aşırı ölçüde bağlanıp ondan başka bir düşünce ve inanışı kabul etmeyen, mutaassıp, bağınaz demektir. Holigan; Özellikle futbolda fanatizmi besleyen, aşırı davranışlarda bulunan ve çevreye zarar vermeye eğilimli taraftara denir (TDK, 2016).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere fanatik ve holigan kavramları spor seyircisi sınıflandırmasına dahil edilemez. Fanatik ve Holigan kavramları spor seyircisinden farklı kavramlardır. Fanatik, takımına aşırı tutkulu taraftar demektir. Holigan ise, müsabaka esnası ve sonrası stadyum içinde veya dışında karşı takım taraftarına zarar vermeyi amaçlayan kişilerdir. Fanatik ve Holigan kavramları ancak taraftar sınıflandırması için kullanılabilir. Fanatik ve taraftar kavramları da kimi zaman birbirleri yerine kullanılmaktadır. Fanatik ve holigan da bir tür taraftardır, fanatik taraftardan daha aşırı tutkuludur, holigan zarar verme eğilimlidir.

2.1.4. Futbol Seyircisi

Futbol, seyir zevki yüksek bir spor olması ve kitleleri etkilemesi nedeniyle diğer spor branşlarına göre farklılık taşımaktadır. Futbol müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde bireyselleşmenin ortadan kalkması ben değil biz duygusunun öne çıktığı bir ortama dönüşmektedir (Karagözlü ve Ay, 1999).

Futbolun spor dalları arasında en çok ilgi duyulan spor olması ve kitleleri ilgilendirmesi sosyolojik açıdan incelenmesi gerekliliğini de ortaya koyar. Sosyolojik açıdan incelendiğinde futbol seyircisi geçici teşkilatsız insan birikimi şeklinde ifade edilebilir. Bu birikim ne cemiyettir ne cemaattir ne de menfaat birliğidir. Futbol seyircisi topluluğu genelde aynı amaçlar bir araya gelip daha sonra topluluğun dağıldığı bir kalabalıktır. Bu gruplar belli bir teşkilatlanmaya sahip değildir ve grup üyeleri arasında karşılıklı bir ilişkide yoktur (Taşgın, 2000).

Futbol seyircisi bir grup olarak adlandırıldığında grup üyeleri arasındaki bir ilişki ve iletişim olabilir. Bu ilişki takım taraftarlığına özel bir ilişkidir. Gustave (1991), futbol seyircilerinin şu özellikleri taşıdığını belirtmektedir.

- Aynı taraftan olma nedeniyle ortak bir değer vardır.
- Grupta geçici de olsa teşkilatlanma vardır.
- Futbol seyircileri ortak kimliğe büründüğünden heyecan bir bütün olarak yaşanır ve kolayca provoke edilebilir.
- Futbol seyircisinin müdahale etmekte yetersiz, feli ve harekete kabiliyeti yeterlidir.
- Futbol seyirci kitlesinde bilinçli şahsiyet kaybolur ve bilinçsiz hareket eden şahsiyet boy gösterir.
- Grup üyelerinden birisi kitleyi çok çabuk etkileyebilir.
- Grupta lider varsa yapılması istenilen davranışın hemen yapılmasını ister ve grup genellikle buna uyar.
- Genellikle aynı ve önceden tahmin edilen tezahürat yapma, hakeme kızma, maçı terk etme vb. hareketleri vardır.

Modern insan futbolda kendi özünü bulur, kolay ve zorun, iyi ile kötünün, güzel ile çirkinliğin insana özgü karşıtlıklarını seyirciye sunan futbol, içerdiği zenginlik ile farklı insanların ihtiyaç duyduğu kendini gerçekleştirme ihtiyacını gidermeye cevap verir (Doğan, 1999).

Seyirci, futbolda oyuncunun fiziksel ve zihinsel nitelikleri üzerinden futbol zekasını, bu zekaların yarışmasını ve farklı futbol zekasına sahip kişilerden oluşan takımların organizasyon seviyelerinin yarışmasını seyrederek (Toker, 2007).

Bir futbol maçını seyretmenin, takip etmenin, tartışmanın ve günlük yaşamda yer vermenin temel nedenlerini araştıran Wann, Melnick, Russell ve Pease (2001), spor taraftarlarının güdülenmelerinde sekiz faktörün önemli olduğunu tespit ederek literatüre katmışlardır. Bunlar; Kaçış, ekonomik sebepler, heyecan duyma isteği, sporun estetiği, benlik saygısı, bir gruba ait olma, aile gereksinmesi ve eğlencedir.

Futbolda seyirci olmanın nedenleri arasında bir gruba ait olma, güven ve heyecan duyma sayılabilir. Futbol müsabakasında seyirciler maçı izlerken birbirinden farklı davranışlar sergiler.

Bazı seyirciler, gerilim içinde maçı seyredirken bazı seyirciler, yüksek konsantrasyon içinde takımlarına tezahüratla destek olmaktadır. Seyirciler futbol müsabakalarını belli bir estetik duygu ve doyuma ulaştığı için izlemektedir (Acet, 2005).

Türkiye’de futbol taraftarları, diğer ülkelerde yaşayan futbol takımları taraftarları ile temel aynı özellikleri taşısa da kültürel bazı özellikler açısından farklılık göstermektedir. Özellikle milli maçla izlerken sergilenen seyirci davranışları en iyi göstergedir. Milli maçlar, insanların dertlerinden uzaklaştığı, milli duyguların ön plana çıktığı, bir tür savaş alanı olarak algılanabilmektedir (Acet, 2003).

Futbolun dünyada ilgi görmesinde, seyir zevki yüksek bir spor olmasının günlük yaşamla benzerliği olması da etkindir. İnsanlar hayatta kısa ve uzun vadede çok farklı değişkenler çerçevesinde kimi zaman kazanıp kimi zaman kaybetmektedir. Fakat futbolda kazanıp kazanmadığını anlamak için yaşamdaki kadar uzun süre beklemek gerekemeyebilir. Maç bittiğinde sonuç öğrenilebilir (Sert, 2000). Seyirciler futbolda sonucun hemen öğrenilmesi yani gerçeğe bir an önce yüzleşilmesi amacıyla stadyumlara gitmektedirler. Seyircileri stadyuma çeken bir diğer neden ekonomik olarak insanların daha iyi şartlarda yaşamaya başlamasıyla insanları tek başına mutlu eden faktörlerin azalmasıdır. Bütün bu sosyal hastalıkların çeşitli şekiller altında toplum vitrinine geldiği bir gerçektir. İnsanlar rutinlikten uzaklaşmak için stadyuma giderek bazı davranışlar sergileyerek deşarj olmaktadır (Saney, 1985).

2.2. Bilet

Bilet kelimesi dilimize Fransızcadan girmiş bir kavram olup; Para ile alınan ve konser, sinema, tiyatro vb. eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını veren belge olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016).

Biletin özünde akredite olma yani kabul edilme vardır. Spor tesislerinde özel akredite olanlar bulunur ve bu alanlara sadece giriş yetkisi tanımlanmış akredite edilmiş kişiler girebilir. Spor tesislerinde bölüm ve kategorilere ayrılmış tribünler, büfeler, tuvaletler, fuayeler, alışveriş alanları, sigara içme bölümleri vb. alanlar tasnif edilerek seyirciler için akredite bölgeler oluşturulur. Bilet sayesinde kişiler kendilerine ayrılmış alanları kullanabilir ve o bölgelere giriş hakkı bulunmayan kişilerin engellenmesi açısından bir akreditasyon aracıdır. Bilet günümüzde işlevini genişletmiş ve sadece akredite olma temelli bir araç olmaktan çıkarak, taşıyanın veya adına düzenlenmiş kişinin varsa bedelini ödemiş olduğunu ve ilgili etkinliğe giriş hakkı olduğunu göstermekte, yetkililerin etkinliği izleyen kişi sayısını ve elde edilen geliri tespit etmesini sağlamaktadır. Ayrıca etkinlik alanında seyirci kapasitesi varsa belirli sayıda basılarak izleyici kotasının konulmasını da sağlamaktadır. Bilet çeşitli şekilde sınıflandırılabilir (Katkat, 2011):

- *Basılı bilet-Elektronik bilet:* Basılı bilet; Maliye Bakanlığı'nda izin alınarak, Maliye Bakanlığı logosu bulunan, izinli matbaalarda basılabilen değerli kâğıttır. Elektronik bilet ise dijital ortamda düzenlenen ve basılı biletin özelliklerini taşıyan bilettir.
- *Ücretli bilet-Ücretsiz bilet:* Üzerinde yazılı ücret karşılığı satın alınabilen biletler ücretli biletlerdir. Ücretsiz bilet ise herhangi bir ücret ödenmeden alınan bir nevi davetiye işlevi gören biletlerdir.
- *Tek fonksiyonlu bilet-Çok fonksiyonlu bilet:* Bazı biletler sadece etkinliğe kabul edilme yani akredite olma özelliğidir. Bu tür biletlerin tek işlevi konser, sinema, tiyatro vb. eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını vermesidir. Çok fonksiyonlu bilet ise akredite olma özelliğinin yanında çok daha detaylı bilgilerin üzerinde yazıldığı (örneğin koltuk numarası, salon vb.) bilettir.

Tarihte bilinen ilk biletler MÖ 550 ile MÖ 220 arasında antik Yunanistan'da gelişen tiyatrodaki kullanılmıştır. Daha sonra Roma Collesium'da yuvarlak çip şeklinde biletler kullanılmıştır. İlk biletlerden sonra geliştirilen biletlerde biletin üzerinde yazılı bilgiler artırılmış ve görsellik katılmıştır. 1900'lü yılların başında kâğıt biletlere alternatif olarak metal biletler de kullanılmıştır. Türkiye'de ise ilk biletler Osmanlı döneminde, piyango biletleri ile ortaya çıkmış ve günümüzde de geçerliliğini Milli Piyango İdaresi kurumu bünyesinde sürdürmektedir (Katkat, 2011).

2.2.1. Elektronik Bilet

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bir akredite olma özelliği taşıyan biletin kullanım şekillerinde de değişiklikler olmuştur. Geçmiş dönemlerde basılı halde kullanılan kâğıt bilet, elektronik sistemlerin gelişmesiyle elektronik ortamda oluşturulan ve istenildiği zaman erişim sağlanabilen e-bilet olarak kullanılmaya başlanmıştır. Etkinliklere girişte, ulaşım araçlarına binmede, talih oyunlarına katılmada basılı biletlerin yanında elektronik biletler kullanılmaya başlamıştır. Elektronik bilet ile basılı bilet dijital ortama taşınmıştır.

Elektronik bilet internet tabanlı bir sistemdir. Türkiye'de elektronik bilet ilk olarak 2003 yılında Türk Hava Yolları tarafından havayolu ulaşımında yolcu işlemlerini hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla uygulamaya konulmuştur (THY web sitesi, 2016).

Genel anlamda elektronik biletin zamandan tasarruf, belli bir zamana bağlı kalmama, seçme özgürlüğü, unutmama, kaybetme ve çalınma gibi risklerin bulunmaması, basım ve arşiv maliyetinin olmaması, transfer kolaylığı, bilet bilgilerine istenilen zaman ulaşılabilmesi, çıktı olmaması nedeniyle çevreyi koruması vb. avantajları olduğu gibi; koleksiyon yapamama gibi futbol seyircilerinin bazılarının önem verdiği bir konuda dezavantajı bulunmaktadır.

2.2.2. Türk Futbolunda Elektronik Bilet

Basılı bilet ile futbol müsabakalarına giriş sistemi 31.03.2011 tarihinde onaylanan ve 14.04.2011 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile tamamen değiştirilmiştir. 6222 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte futbol dalında Spor Toto Süper Lig olarak adlandırılan en üst lig ile TFF 1. Lig olarak adlandırılan bir altındaki ligde bulunan kulüplerin maçlarının oynandığı stadyumlara seyirci olarak girişte elektronik bilet kullanma zorunluluğu getirilmiştir.

2.2.2.1. 6222 sayılı kanun öncesi dönem

Türkiye’de futbol müsabakalarının yapıldığı alan olan stadyumlara 25.10.2007 tarihindeki Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Bütçe, Muhasebe Ve Bilet Yönetmeliği’nin 38. Maddesi gereği biletle girme zorunluluğu bulunmaktaydı.

Tablo 2.1. Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Bütçe, Muhasebe ve Bilet Yönetmeliğinin Stadyumlara Bilet İle Giriş İle İlgili Hükümleri

Madde-Fıkra-Bent	İçerik
38. Madde 1. Fıkra	“Genel Müdürlüğe ait olan veya bu teşkilatça kiralanarak, kulüp ve kuruluşlara kiraya verilen her çeşit spor tesislerinde yapılacak resmî ve özel tüm spor müsabakalarına ve gösterilerine il müdürlüklerince bastırılan veya talepleri hâlinde kiralyanlarca bastırılacak biletlerle girilir.”
38. Madde 3. Fıkra	“Mülkiyeti veya kullanım hakkı Genel Müdürlüğe ait olmayan veya Genel Müdürlükçe kiralanmayan veya tahsisi yapılmayan ve ilgili federasyonca müsabaka veya gösteri yapılması uygun bulunan spor tesislerinde yapılacak resmî ve özel spor müsabakalarına ve gösterilerine ilgili kulüp veya kuruluş tarafından bastırılacak biletle girilebilir.”

Yukarıda belirtilen maddelerde görüleceği gibi mülkiyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü’ne ait olsun veya olmasın, spor tesislerinde yapılacak resmi ve özel futbol müsabakalarına biletle girilmesi hükme bağlanmıştır.

2.2.2.2. 6222 sayılı kanun sonrası dönem

31.03.2011 tarihinde onaylanan ve 14.04.2011 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile

müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında spor alanları ile bunların çevresinde, taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde buldukları yerlerde veya müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergahlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesi amaçlanmıştır.

Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi adlı kanun öncesi 28.04.2004 tarihli ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlükteydi. 6222 sayılı kanunun 25. maddesi bu kanunu da yürürlükten kaldırmıştır. 5149 sayılı yasada bu araştırmanın kapsamına giren bilet konusunda taraflara yüklediği görevler bakımından temelde benzer maddeler olmasına rağmen bilet basımı konusunda 6222 sayılı kanun ile köklü bir değişikliğe gidilmiş ve biletlerin elektronik ortamda hazırlanması zorunluluğu getirilmiştir.

Şu an yürürlükte bulunan 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine dair kanunda yer alan araştırma kapsamındaki elektronik bilet ile ilgili mevzuat şu şekildedir:

Tablo 2.2. 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Stadyumlara Bilet ile Giriş İle İlgili Hükümleri

Madde-Fıkra-Bent	İçerik
5. Madde 4. Fıkra	Spor müsabakalarının yapıldığı alanlara girişi sağlayacak biletler, elektronik sistem üzerinden oluşturulur. Bilet satın almak isteyen kişilerle ilgili olarak, üzerinde adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve fotoğrafı olan bir elektronik kart oluşturulur. Kişinin yabancı olması halinde kart üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yerine uyruğu olduğu devletin adı ile Türkiye'ye giriş yaptığı pasaportun seri numarası kaydedilir. Bilet satışları kişilere özgü elektronik kart üzerinden yapılabilir. Spor müsabakalarına, kişi ancak adına düzenlenen elektronik kart ile izleyici olarak girebilir. Spor müsabakasına izleyici olarak girecek kişilerin kontrolünü ev sahibi kulüp yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük ev sahibi olmayan müsabakalarda, müsabakaya katılan her iki kulüp; milli müsabakalarda ise, ilgili federasyon tarafından yerine getirilir.
5. Madde 6. Fıkra	Futbol dalında en üst lig ile bir altındaki ligde bulunan kulüpler, dördüncü ve beşinci fıkralardaki sistemle ilgili teknik donanımları kendi kullanımındaki spor alanlarında kurmakla yükümlüdür. Elektronik karta ilişkin hükümler hariç olmak üzere aynı yükümlülükler, basketbol, voleybol ve hentbol dallarındaki en üst ligde bulunan kulüplerin kendi kullanımındaki spor alanları bakımından da geçerlidir.

Tablo 2 (devamı)

5. Madde 11. Fıkra	<p>a) Bilet organizasyonu ve seyircilerin müsabaka alanlarına giriş ve çıkışına ilişkin kontrol ve denetim yetkisi federasyonlara ait olup federasyonlar bu amaçla bünyelerinde merkezi kontrol sistemi oluşturur. Elektronik kart oluşturulmak amacıyla alınacak kişisel bilgiler federasyon bünyesinde oluşturulan merkezi veri tabanında tutulur. Bu veri tabanı Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı erişimine açıktır.</p> <p>b) Elektronik kart ile elektronik kart kapsamında satışı gerçekleştirilecek biletlerin basım, satış ve dağıtımına ilişkin yerel uygulamalar kulüpler tarafından, sistem üzerinden merkezi satışları ise ilgili federasyonlar tarafından gerçekleştirilir.</p> <p>c) Elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında ilgili federasyonlar yetkilidir. Merkezi pazarlama ve bilet satışından elde edilecek gelirler kulüplere ait olup federasyon ya da yetki verdiği üçüncü kişiler nezdinde oluşacak bu gelirler kamu kurum ve kuruluşlara ilişkin alacaklar hariç olmak üzere hacedilemez, devir ve temlik edilemez. Federasyonlar bu fıkra kapsamında belirtilen yetkilerini kısmen veya tamamen üçüncü kişilere devredebilir.</p>
15. Madde 4. Fıkra	<p>Kendisine ait elektronik kartı bir başkasının spor müsabakasına seyirci olarak girmesini sağlamak amacıyla kullandıran kişi birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.</p>
15. Madde 5. Fıkra	<p>Spor müsabakalarına seyirci olarak girişi sağlamak amacıyla elektronik kartı yetkisiz olarak üreten, satan, satışa arz eden, devreden, satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi bir yıldan dört yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu kartı kendi kullanımı için kabul eden ve bulunduran kişi bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.</p>
21. Madde 2. Fıkra	<p>5. maddenin dördüncü, beşinci ve yedinci fıkralarında öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde her müsabaka için;</p> <p>a) En üst futbol liginde bulunan spor kulüplerine yüzbin Türk Lirası,</p> <p>b) En üst futbol liginin bir alt liginde bulunan spor kulüplerine seksenbin Türk Lirası,</p> <p>c) Basketbol, voleybol ve hentbol dalları için ise spor tesisinin kullanım hakkına sahip bulunan spor kulübü, kurum ve kuruluşlara yirmibin Türk Lirası, idari para cezası verilir.</p>

Tablo 2 (devamı)

24. madde	“Bu Kanun kapsamında yer alan spor dalının bağlı bulunduğu federasyon, spor kulüpleri, taraftar dernekleri ve müsabaka amirlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile saha içi ve dışında alınacak güvenlik önlemleri, biletlerin basılması ve satışa sunulması, müsabaka alanlarının düzenlenmesi, spor alanlarına giriş ve çıkışlar ile uygulanacak güvenlik sistemleri, sağlık, emniyet ve itfaiye teşkilâtının alacağı önlemler ve bu Kanunun kapsamına giren diğer konular hakkındaki usul ve esaslar, ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir.”
Geçici Madde 1	Bu Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü, beşinci ve yedinci fıkralarında öngörülen yükümlülükler; en üst futbol liginde bulunan kulüpler tarafından bir yıl, diğer kulüp veya kuruluşlar tarafından ise üç yıl içerisinde yerine getirilir. Bu yükümlülüklerin süresinde yerine getirilmemesi halinde spor kulüpleri hakkında 21 inci madde uyarınca idari para cezası uygulanır.

6222 sayılı kanunun 24. Maddesinin işaret ettiği Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik 31.03.2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla 28.11.2012 tarihinde kabul edilen Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış ve 22.12.2012 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikte yer alan elektronik bilet ile ilgili mevzuat şu şekildedir:

Tablo 3. Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin Stadyumlara Bilet İle Giriş İle İlgili Hükümleri

Madde-Fıkra-Bent	İçerik
9. Madde 1. Fıkra b bendi	Federasyonların görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: Elektronik kartlı bilet sistemine geçilen müsabakalarda; 1) Bilet organizasyonu ve seyircilerin müsabaka alanlarına giriş ve çıkışına ilişkin kontrol ve denetimi gerçekleştirmek ve bu amaçla bünyesinde merkezi kontrol sistemi oluşturmak ve kurulacak sistemi kulüplerin hizmetine sunmak.

Tablo 3 (devamı)

9. Madde 1. Fıkra b bendi (devamı)	2) Elektronik kart oluşturmak amacıyla alınacak kişisel bilgileri merkezi veri tabanında tutmak ve bu veri tabanını Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının erişimine açık tutmak ve veri tabanları arasındaki erişimi sağlamak.
9. Madde 1. Fıkra h bendi	Spor güvenlik biriminin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: Kanuna aykırı fiilleri işleyenleri, gelişmiş kamera ve elektronik bilet sisteminden ve merkezi veri tabanındaki bilgilerden yararlanarak, fotoğraflı, görüntülü ve her türlü delilleri ile birlikte tespit etmek ve ettirmek.
12. Madde 1. Fıkra e bendi	Spor kulüplerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: Futbol dalında en üst lig ile bir altındaki ligde müsabakalara girişi sağlayacak biletleri, Türkiye Futbol Federasyonunun merkezi elektronik biletleme sistemi üzerinden oluşturmak, bilet satın almak isteyen kişiler için üzerinde adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve fotoğrafı olan bir elektronik kart oluşturmak; kişinin yabancı olması halinde kart üzerinde uyruğu olduğu devletin adı ile Türkiye'ye giriş yaptığı pasaportun seri numarasını kaydetmek; bilet satışlarını kişilere özgü elektronik kart üzerinden yapmak; spor müsabakalarına kişilerin adlarına düzenlenen elektronik kart ile girişlerini gerçekleştirmek ve bu amaçla kurulacak sistemlerin giderlerini karşılamak, elektronik bilgi bankasından yapılan sorgulamada haklarında seyirden yasaklanma tedbiri bulunduğu tespit edilenlere bilet satışı yapmamak.
12. Madde 3. Fıkra ı bendi	Elektronik kart ile elektronik kart kapsamında satışı gerçekleştirilecek biletlerin basım, satış ve dağıtımına ilişkin yerel uygulamaları gerçekleştirmek.
13. Madde 1. Fıkra h bendi	Özel güvenlik görevlilerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: Müsabaka öncesi ve esnasında bilet kontrolleri yaparak biletsiz ve başkasına ait elektronik kartla seyirci girişini engellemek.

Tablo 3 (devamı)

21. Madde 1. Fıkra	Biletler, teknik olarak her türlü sahtecilik suçunu önleyecek tedbirler dikkate alınarak, kişinin adı ve soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, koltuk numarası, müsabaka tarihi ve saati, takımların isimleri, tesisin adı ve tribün sırasını içerecek şekilde ait olduğu seyir alanına göre farklı renklerde basılır.
21. Madde 2. Fıkra	Elektronik kart uygulamasına geçilen spor alanlarında, müsabakada görevli genel kolluk görevlileri haricinde, spor alanlarına giren diğer görevliler elektronik kart ile giriş yaparlar.
21. Madde 3. Fıkra a bendi	Elektronik kart uygulaması ile ilgili olarak aşağıda yer alan usul ve esaslara uyulur: Elektronik kart üzerinde kişilerin adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve fotoğrafının bulunması zorunludur. Elektronik kart üzerinde bulunacak diğer bilgileri belirleme yetkisi ilgili federasyona aittir. Bilet organizasyonu ve seyircilerin müsabaka alanlarına giriş ve çıkışına ilişkin kontrol ve denetim yetkisi federasyonlara aittir. Federasyonlar bu amaçla bünyelerinde merkezi kontrol sistemi oluşturur. Elektronik kart oluşturulmak amacıyla alınacak kişisel bilgiler federasyon bünyesinde oluşturulan merkezi veri tabanında tutulur. Bu veri tabanı İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının erişimine açıktır.
21. Madde 3. Fıkra b bendi	Elektronik kart basımı ile bu kart üzerinden satışı gerçekleştirilecek biletlerin satış ve dağıtımına ilişkin yerel uygulamalar kulüpler tarafından, sistem üzerinden merkezi satışları ise ilgili federasyonlar tarafından gerçekleştirilir.
21. Madde 3. Fıkra c bendi	Kulüpler, kişisel bilgilerin kullanılmasına ilişkin olarak seyircilerden elektronik ortamda veya yazılı muvafakatlerini alırlar. Muvafakatin içeriğinde kişisel bilgiler ile bağlı bulunan federasyon ve kulüplere ilişkin bilgilerin bulunmasının yanı sıra bu bilgilerin Kanunda belirtilen görev ve yetkilerini yerine getirmesi amacıyla, federasyonun sponsorları ve anlaşma yaptığı kurumların reklam ve diğer hizmetleri için kullanılabilmesi ve saklanabileceği hususları yer alır.
21. Madde 3. Fıkra ç bendi	Elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında ilgili federasyonlar yetkilidir. Merkezi pazarlama ve bilet satışından elde edilecek gelirler kulüplere aittir.

Tablo 3 (devamı)

21. Madde 3. Fıkra ç bendi (devamı)	Federasyon ya da yetki verdiği üçüncü kişiler nezdinde oluşacak kamu kurum ve kuruluşlarına ilişkin alacaklar hariç olmak üzere haczedilemez, devir ve temlik edilemez. Federasyonlar bu fıkra kapsamında belirtilen yetkilerini kısmen veya tamamen üçüncü kişilere devredebilir.
21. Madde 3. Fıkra d bendi	Elektronik kart ve merkezi elektronik bilet uygulamasına geçilmiş olan en üst ve bir alt futbol liglerinde fiziksel bilet basım zorunluluğu yoktur.
21. Madde 4. Fıkra	İlgili federasyon veya kulüp tarafından belirlenen yerler ve görevliler dışında bilet satışı yapılamaz.
21. Madde 5. Fıkra	Müsabakanın yapılacağı spor alanına tesis kapasitesinin üzerinde seyirci alınmaz ve biletsiz seyirci kabul edilemez.
21. Madde 6. Fıkra	Spor alanlarında bilet satış noktalarında düzenin sağlanması için özel güvenlik personeli bulundurulur.
21. Madde 7. Fıkra	En üst ve bir alt futbol liglerinde elektronik kart ve merkezi elektronik bilet uygulamasına geçilinceye kadar ve diğer profesyonel ligler ile Kanunda adı geçen spor dallarının en üst liglerinde, usulüne uygun olarak düzenlenmiş bilet olmaksızın spor alanlarına girilmesi Kanunun 15 inci maddesi kapsamında değerlendirilir.

6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi adlı kanunun 5. maddesi ve Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 25. Maddesi ile, futbolda Spor Toto Süper Lig olarak adlandırılan en üst lig ile TFF 1. Lig olarak adlandırılan bir altındaki ligde bulunan kulüplerin maçlarının oynandığı stadyumlara seyirci olarak girişte elektronik bilet kullanma zorunluluğu getirilmiştir.

6222 sayılı Kanunun 1. Geçici maddesine göre kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 14.04.2011'den itibaren elektronik bilet sisteminin Spor Toto Süper Lig olarak adlandırılan ligde bulunan takımların maçlarını oynadığı stadyumlarda 1 yıl içerisinde, TFF 1. Lig olarak adlandırılan bir alt ligdeki takımların maçlarını oynadığı stadyumlarda ise 3 yıl içerisinde uygulamaya konulması zorunluluğu getirmiştir. Bu uygulamaya belirtilen tarihlerde geçmeyen kulüpler için kanunun 21. maddesinde yer alan para cezalarının uygulanacağı belirtilmiştir.

Fakat 05.04.2012 tarihinde kabul edilen ve 11.04.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6290 sayılı Adli Sicil Kanunu İle Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 4. Maddesinde yer alan

“31.03.2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinde yer alan “en üst futbol liginde bulunan kulüpler tarafından bir yıl, diğer kulüp veya kuruluşlar tarafından ise” ibaresi metinden çıkarılmıştır.” hükmü ile hem Spor Toto Süper Lig olarak adlandırılan ligde bulunan takımların maçlarını oynadığı stadyumlarda hem de TFF 1. Lig olarak adlandırılan bir alt ligdeki takımların maçlarını oynadığı stadyumlarda elektronik bilet sisteminin uygulamaya konulmasının 3 yıl olarak değiştirilmiştir. Bu değişikliğin amacı; en üst futbol liginde bulunan kulüpler ile diğer kulüp veya kuruluşlar arasında, yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından farklı intikal sürelerinin öngörülmesinin önüne geçilmesi ve aralarında eşitlik sağlanması amaçlanmıştır (Kılıç, 2012).

Tablo 4. Spor Toto Süper Lig ve TFF 1. Lig Takımlarının Maçlarını Oynadığı Stadyum Bilgileri (TFF web sitesi, 2016). (Alfabetik sırayla)

SIRA	TAKIMLAR	LİG	ŞEHİR	STADYUM	SEYİRCİ KAPASİTESİ (kişi)
1	Adana Demirspor	TFF 1. Lig	Adana	5 Ocak Fatih Terim	16.095
2	Adanaspor	Spor Toto Süper Lig	Adana	5 Ocak Fatih Terim	16.095
3	Akhisar Bel. G. ve Spor	Spor Toto Süper Lig	Manisa	19 Mayıs	16.597
4	Altınordu	TFF 1. Lig	İzmir	Atatürk	51.295
5	Antalyaspor	Spor Toto Süper Lig	Antalya	Antalya	32.539
6	Atiker Konyaspor	Spor Toto Süper Lig	Konya	Konya B.Şehir Belediye	41.981
7	Aytemiz Alanyaspor	Spor Toto Süper Lig	Antalya	Oba	10.842
8	Balıkesirspor	TFF 1. Lig	Balıkesir	Atatürk	15.800
9	Bandırmaspor	TFF 1. Lig	Balıkesir	17 Eylül	10.410
10	Beşiktaş	Spor Toto Süper Lig	İstanbul	Vodafone Arena	41.903
11	Boluspor	TFF 1. Lig	Bolu	Atatürk	8.881
12	Bursaspor	Spor Toto Süper Lig	Bursa	Bursa B.Şehir Belediye	43.331
13	Çaykur Rizespor	Spor Toto Süper Lig	Rize	Yeni Rize Şehir	15.485
14	Denizlispor	TFF 1. Lig	Denizli	Atatürk	15427
15	Elazığspor	TFF 1. Lig	Elazığ	Atatürk	12.514
16	Eskişehirspor	TFF 1. Lig	Eskişehir	Atatürk	13.520
17	Evkur Y. Malatyaspor	TFF 1. Lig	Malatya	İnönü	10.411
18	Fenerbahçe	Spor Toto Süper Lig	İstanbul	Şükrü Saraçoğlu	50.509
19	Galatasaray	Spor Toto Süper Lig	İstanbul	Türk Telekom Arena	52.600
20	Gaziantep B.Ş.B. Spor	TFF 1. Lig	Gaziantep	Kamil Ocak	16.981
21	Gaziantepspor	Spor Toto Süper Lig	Gaziantep	Kamil Ocak	16.981
22	Gençlerbirliği	Spor Toto Süper Lig	Ankara	19 Mayıs	19.209
23	Giresunspor	TFF 1. Lig	Giresun	Atatürk	12.191
24	Göztepe	TFF 1. Lig	İzmir	Dyo Alsancak	15.358
25	Kardemir Karabükspor	Spor Toto Süper Lig	Karabük	Dr. Necmetin Şeyhoğlu	12.400
26	Kasımpaşa	Spor Toto Süper Lig	İstanbul	Recep Tayyip Erdoğan	14.234
27	Kayserispor	Spor Toto Süper Lig	Kayseri	B.şehir Bel. Kadir Has	32.864
28	Manisaspor	TFF 1. Lig	Manisa	19 Mayıs	16.597
29	Medipol Başakşehir FK	Spor Toto Süper Lig	İstanbul	Başakşeh. Fatih Terim	17.300
30	Mersin İdman Yurdu	TFF 1. Lig	Mersin	Mersin	25.497
31	Osmanlıspor FK	Spor Toto Süper Lig	Ankara	Osmanlı	19.626
32	Samsunspor	TFF 1. Lig	Samsun	19 Mayıs	16.480
33	Sivasspor	TFF 1. Lig	Sivas	Yeni 4 Eylül	27.532
34	Şanlıurfaspor	TFF 1. Lig	Şanlıurfa	Gap Arena	28.965
35	Trabzonspor	Spor Toto Süper Lig	Trabzon	Akyazı	41.461
36	Ümraniyespor	TFF 1. Lig	İstanbul	Ümraniye Bel. Şehir	2.500

Mevzuatta yer alan hükümlere göre stadyumlarda elektronik bilet sistemi ev sahibi kulüp yükümlülüğündedir. Bu yükümlülük ev sahibi olmayan müsabakalarda, müsabakaya katılan her iki kulüp; milli müsabakalarda ise, ilgili federasyon tarafından yerine getirilir. Fakat çoğu kulüp bu sistem için bütçe ayıramadığından/ayırmadığından sistemin organizasyonunu ve maddi kaynağını Türkiye Futbol Federasyonu üstlenmiştir (Hacıoğlu, 2014).

Türkiye Futbol Federasyonu, en üst lig ve bir altındaki ligde bulunan futbol kulüplerin stadyumlarında e-bilet sisteminin tasarımı, tedariki, entegrasyonu, devreye alınması, çalıştırılması ve bakımı için bir Merkezi Sistem Entegratörü seçimine katılmak üzere Niyet Beyanına davet etmiş, projenin Nisan 2014'te hayata geçmesi ve Nisan 2019'u takip eden sezon sonuna kadar yaklaşık 5 yıl boyunca işletim desteği gerektirmesi beklentisi içinde olduğunu 11.03.2013 tarihinde E-Bilet Projesi Merkezi Sistem Entegratörü Seçimi için Niyet Beyanı adında bir rapor ile kamuoyuna duyurmuştur. Bu niyet beyanına göre; Futbol taraftarları Türkiye'de maç izlemek üzere herhangi bir stadyuma girebilmek için kanun kapsamında kimlik kartına dayalı bir akıllı kart alacaklardır. Kart, taraftarın kişisel bilgilerini içerecek ve stadyuma girişini onaylamak veya reddetmek amacıyla kullanılacaktır. Taraftar girişinin onaylanması, taraftarın bilgilerinin İçişleri Bakanlığı merkezi sisteminde oluşturulan, istenmeyen aktivitelere karışmış taraftar bilgilerinin yer aldığı kara liste ile karşılaştırılmasıyla sağlanacaktır. Seyircinin kara listede olması durumunda stadyuma girişi mümkün olmayacaktır (TFF, 2013).

Türkiye'de elektronik bilet sisteminin kurulması, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanununun uygulanışına ilişkin Türkiye Futbol Federasyonu'nun düzenlediği ihale sonucunda gerçekleşmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu tarafından düzenlenen ihale ile Türkiye Spor Toto Süper Ligi ve TFF 1. Futbol Ligi'nde oynanan futbol müsabakalarına ilişkin olarak bilet satışlarına aracılık hizmetleri işi bir bankaya verilmiş, TFF tarafından yapılan bir başka ihale ile elektronik kart uygulamasına ilişkin teknik altyapının gerçekleştirilmesi işi ise bir konsorsiyuma verilmiştir. İlgili konsorsiyum ile banka aynı holdingin grup şirketlerindedir. İhaleye ilişkin anlaşma 27.08.2013 günü imzalanmıştır.

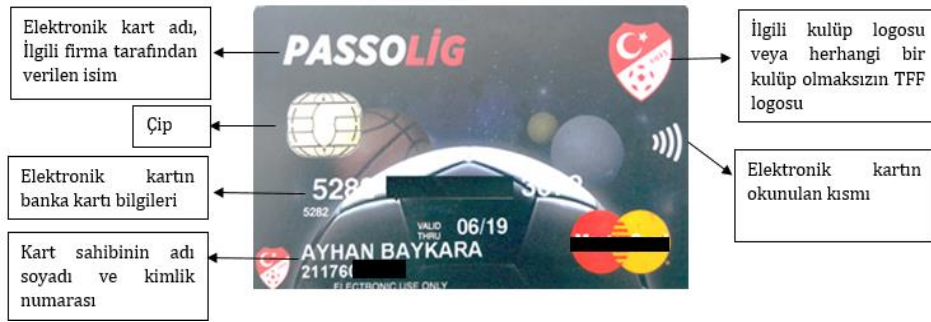
İhaleyi kazanan firma tarafından kanunla elektronik biletle girilmesi gerekli stadyumlara giriş için Passolig kart adını verdiği elektronik kart çıkartılmıştır. Passolig, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliği Önleme Kanunu ile uygulamaya konulan elektronik bilet sisteminin ürünü olan bir elektronik geçiş kartı uygulamasıdır (Ulusoy, 2012). Elektronik geçiş kartı; taraftarın kişisel bilgilerini, bilet alım işlemlerini barındıran ve maç tesislerine girişine olanak veren çip bazlı EMV akıllı kartı ifade eder (TFF, 2013). Akıllı kart, üzerinde manyetik bant yerine yarı iletken çipler (küçük bilgisayar) taşıyan plastik kart olarak tanımlanır. Bu kartlar ile işlemler daha hızlı, daha güvenli ve çok amaçlı yapılabilmektedir. Bu kart temaslı akıllı kart sınıfına girmektedir (Karakulah, Danacı ve Ciritci, 2004). Seyircilerin stadyumlara girebilmeleri için geliştirilen elektronik kart uygulamasının yanında bu kartın okutularak stadyumlara girilmesini yani

kartların okutulmasını sağlayacak geçiş kontrol sistemi de geliştirilmiştir. Geçiş kontrol sistemi, stadyum giriş/çıkışlarında bir taraftarın biletine dayalı olarak girişini kontrol etmek amacıyla kurulmuş sistemleri ifade eder (TFF, 2013).

İhaleyi kazanan ve uygulamayı gerçekleştirecek olan firma tarafından geliştirilen kart bir banka kartıdır. Bu kart cüzdan ön ödemeli kart, banka kartı veya kredi kartı şeklinde seyircilerin tercih edebileceği şekilde çeşitlendirilmiş ve sadece ilgili bankada edinilebilen bir karttır. Tüm kartlara sahip olmak ve/veya yıllık yenileme için banka tarafından belirlenen bir ücret ödenmesi gerekmektedir. Ön ödemeli olarak hizmet verilen Passolig kart için banka hesabı açılmazken, Passolig banka ya da kredi kartı seçimlerinde kişiye banka hesabı açılmaktadır (Passolig web sitesi, 2016).

Türkiye’de en üst lig ile bir altında bulunan futbol maçlarını stadyumda izlemek isteyen 7 yaşından büyük tüm seyirciler öncelikle elektronik kart almak zorundadır. Bu kart ilgili web sitesinden veya belirli başvuru merkezlerinden gerekli bilgiler verilerek alınabilir. Başvurudan sonra elektronik kart kişinin adresine gönderilmektedir (Passolig web sitesi, 2016).

Şekil 2.2: Elektronik kart (Passolig) Ön Yüzü

Şekil 2.3: Elektronik kart (Passolig) Arka Yüzü

Seyirciler, Passolig elektronik kartının üzerinde yer almasını istediği takımın logosunu veya herhangi bir takıma logosu olmadan TFF logosunu seçebilmektedir.

Seyirciler, elektronik kart sistemine dahil olduktan sonra maç bileti satın almak ve elektronik karta yükletmek için elektronik kartın alındığı web sitesinden değil yine aynı firma tarafından oluşturulmuş başka bir web sitesine üye olmak veya belirli başvuru merkezlerine başvurmak zorundadır. Maç bileti satın alınan web sitesine ilgili firma tarafından Passo adı verilmiştir. Passo, elektronik kart sahiplerinin zaman kısıtlaması olmaksızın, cepten ve bilgisayarlarından maç bileti satın alabilecekleri platformun adıdır (Passolig web sitesi, 2016). Bu internet sitesinden üyelik sonrası bilet satın alınmak istenilen maç, tribün ve koltuk seçme işlemleri yapılabilmekte ve istenilen T.C. kimlik numarasına tanımlanmaktadır. Ayrıca satış noktalarından da maç bileti satın alınabilmektedir. Bilet satın almak için öncelikle internet sitesi üzerinden veya satış noktalarından elektronik karta para yüklemesi gerçekleştirilmelidir. Bilet satın alırken bir seyirci ev sahibi kulüp tarafından belirlenen sınırdaki bilet olarak Passolig kartı olan kişilere T.C. kimlik numaralarını yazarak tanımlayabilmektedir. Her kişiye bir adet maç bileti tanımlanabilmektedir. Kart sahibi Türkiye'nin her yerindeki maçlar için istediği tribünden bilet satın alabilmektedir. Stadın satışa müsait herhangi bir kısmından satın alma işlemi yapılabilmektedir. Kart sahibinin hangi takım taraftarı olduğuna bakılmaksızın beyana dayalı olarak bilet satış işlemi gerçekleştirilmektedir. Ayrıca seyirciler bu site üzerinden satın aldıkları bilet bilgilerini görebilmektedir.

Elektronik kart başvurusu yapıp kartı henüz eline ulaşmayan kullanıcılar da maç bileti satın alabilmektedir. Kart başvurusu yaptıktan sonra sistemin aktif kullanıcısı olmakta ve maç biletini satın alabilmektedir. Bu durumdaki seyirciler için elektronik kart ile maça giriş yerine tek maçlık pass kart verilmektedir.

Maç bileti satın alan seyirci web sitesinden başka bir Passolig kart sahibi olan kişiye T.C. Kimlik numarasını girerek kendi maç biletinin devrini istedikleri kişiye yapabilmektedir. Maç bileti devri için sadece istenilen kişinin T.C. kimlik numarasının bilinmesi yeterlidir.

Passolig kartına maç biletini yükleyen kişi kartını stadın ilgili kapısındaki okuyucuya okutarak içeri girebilmektedir. İçeri girmeye hakkı olmayan kartlar için kapı açılmamakta ve sistem uyarı vermektedir. İçeri giriş hakkı olan kart sistem tarafından okunup onaylandığında kapı açılmakta ve kart sahibinin fotoğrafı kapıda gözükmemektedir. Ayrıca seyircinin fotoğrafı güvenlik güçlerinin beklediği kısımdaki ekranlarda da gözükmemektedir. Bu kısımda kanun gereği özel güvenlik görevlileri kartı okutup içeri giren kişi ile ekranda görünen kişiyi eşleştirmekle yükümlüdür.

Stadyum içerisine girdikten sonra seyirci kendisine ayrılmış koltuğa giderek oturabilmektedir. Uygulamadaki elektronik bilet sistemi aynı kartla aynı maça mükerrer girişleri engellemektedir. Kombine bilet alan seyirciler tüm maçları kombine bilet sahibi olduğu tribün ve koltuktan izlemek zorundadır. Her kişiye sadece bir bilet tanımlanabildiğinden bir seyirci kendi üzerine başka bir bilet satın alamamaktadır.

Futbolda elektronik bilet sistemi 2013-14 Süper Lig sezonunun 30. ve 1. Lig 'in 36. haftasına denk gelen 19.04.2014 tarihinde başlamıştır. Uygulamanın geçerli olduğu ilk maç Kayseri Erciyesspor ile Trabzonspor arasında oynanan Spor Toto Süper Ligi müsabakasıdır ve bu müsabakayı 285 Passolig kartlı seyirci takip etmiştir (Fanatik Gazetesi web sitesi, 2014). Bu müsabakadan önceki Kayseri Erciyesspor'un 06.04.2014 tarihinde bu stadyumda karşılaştığı ve elektronik bilet sisteminin uygulanmadığı Elazığspor müsabakasını yaklaşık 20.000 kişi izlemiştir (Hürriyet Gazetesi web sitesi, 2014).

29.12.2016 tarihi itibarıyla 2.497.563 kişi Passolig adlı elektronik kart sistemine dahil olmuş ve elektronik kart almıştır.

Tablo 5. Taraftar Ligi – Toplam Passolig Kartların Kulüplere Göre Dağılımı (Passolig web sitesi, 2016).

SIRA	TAKIMLAR	LİG	PASSOLİG KART SAYISI
1	Fenerbahçe	Spor Toto Süper Lig	494.729
2	Galatasaray	Spor Toto Süper Lig	462.260
3	Beşiktaş	Spor Toto Süper Lig	425.532
4	Trabzonspor	Spor Toto Süper Lig	116.636
5	Atiker Konyaspor	Spor Toto Süper Lig	112.471
6	Bursaspor	Spor Toto Süper Lig	87.131
7	Antalyaspor	Spor Toto Süper Lig	60.638
8	Adana Demirspor	TFF 1. Lig	45.591
9	Eskişehirspor	TFF 1. Lig	44.193
10	Adanaspor	Spor Toto Süper Lig	31.623
11	Mersin İdman Yurdu	TFF 1. Lig	31.572
12	Samsunspor	TFF 1. Lig	30.670
13	Balıkesirspor	TFF 1. Lig	28.599
14	Sivasspor	TFF 1. Lig	27.881
15	Kayserispor	Spor Toto Süper Lig	26.568
16	Gaziantepspor	Spor Toto Süper Lig	24.921
17	Medipol Başakşehir FK	Spor Toto Süper Lig	24.111
18	Göztepe	TFF 1. Lig	23.029
19	Çaykur Rizespor	Spor Toto Süper Lig	22.497
20	Osmanlıspor FK	Spor Toto Süper Lig	20.900
21	Aytemiz Alanyaspor	Spor Toto Süper Lig	18.680
22	Kardemir Karabükspor	Spor Toto Süper Lig	18.608
23	Elazığspor	TFF 1. Lig	17.332
24	Evkur Yeni Malatyaspor	TFF 1. Lig	16.412
25	Giresunspor	TFF 1. Lig	15.158
26	Şanlıurfaspor	TFF 1. Lig	14.779
27	Akhisar Belediye Gençlik ve Spor	Spor Toto Süper Lig	14.120
28	Denizlispor	TFF 1. Lig	13.241
29	Gençlerbirliği	Spor Toto Süper Lig	11.650
30	Kasımpaşa	Spor Toto Süper Lig	9.843
31	Gaziantep B.Ş. Bld. Spor	TFF 1. Lig	9.639
32	Boluspor	TFF 1. Lig	7.154
33	Manisaspor	TFF 1. Lig	5.482
34	Bandırmaspor	TFF 1. Lig	4.113
35	Altınordu	TFF 1. Lig	3.473
36	Ümraniyespor	TFF 1. Lig	886
TFF 1. Ligden düşen takım taraftarlarının ve kulüp logosu olmayan kart sayısı			175.441

08.05.2014 tarihinde Ankara 16. Tüketici Mahkemesi "Tüketici kitlesinin mağduriyetine sebep olmamak için" Passolig kart uygulamasının durdurulmasına karar vermiştir (Ntvspor web sitesi, 2014). Türkiye Futbol Federasyonu'nun 16.08.2014 tarihinde yaptığı açıklamada davacı tarafın uygulamayla ilgili olarak İcra Müdürlüğü'ne bir hafta içinde başvuruda bulunmaması sonucunda tedbirin kalkmış olduğu belirtilmiştir (Yeni Şafak gazetesi web sitesi, 2014). Ayrıca Anayasa Mahkemesi 16.12.2015 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan kararında Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un, "Passolig" olarak bilinen e-bilet uygulamasına olanak tanıyan hükümlerinin iptali istemiyle yapılan başvuruyu reddetmiş, kanunun "Federasyonların, elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasındaki yetkilerini kısmen veya tamamen üçüncü kişilere devredebileceğine" ilişkin hükmünün ise iptaline karar vermiştir.

Elektronik bilet sisteminin Avrupa'daki uygulamalarına bakıldığında Türkiye'de uygulanan sistemin birebir olarak aynı olduğu İtalya'daki Tesserà del Tifoso adlı uygulamadır. Polonya'da taraftar kart adlı sistem uygulanmıştır. Almanya'da taslak aşamasında olan elektronik bilet uygulaması ise iptal edilmiştir. Danimarka'da sadece deplasman tribünlerinde maç izleyen seyircilere yönelik geliştirilen NejTilAwaykort adlı uygulama kaldırılmıştır. Elektronik bilete geçen ülkelerden biri olan Macaristan'da ise stada girişte kart okutmanın yanı sıra, avuç içi taramasının da yapılması gerekmektedir. Yunanistan'ın da futbolda yakın zamanda elektronik bilet sistemine geçeceği bildirilmiştir (Milliyet gazetesi web sitesi, 2014).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Futbolda elektronik bilet sisteminin seyirci görüşlerine göre incelenmesini amaçlayan bu araştırma, genel tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli; geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, elektronik bilet olarak kullanılan elektronik kart (Passolig) sahibi seyircilerin tamamı oluşturmaktadır. Veri toplanmaya başlandığı tarihte (14.05.2015 tarihi itibarıyla) elektronik kart sahibi seyirci 1.126.488 kişidir.

Araştırmanın örneklemini, olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi ile ulaşılabilen ve elektronik bilet sistemini kullanan 989 kişi oluşturmaktadır. Elektronik bilet sistemini uygulamak zorunda olan spor kulüplerinin taraftar dernekleri ile de iletişime geçilmiş ve araştırmaya katılmaları istenmiştir. Örneklem sayısı %95 güven düzeyi ve %4 hata payı baz alınarak hesaplanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın konusu ile ilgili ayrıntılı bir literatür taraması yapılmış, araştırma konusuyla ilgili süreli yayınlar, bilimsel makaleler, internet kaynakları ve yazılı eserler incelenmiş ve çalışma zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla futbol maçlarında kullanılan elektronik bilet sistemi hakkında elektronik bilet sistemini kullanan seyircilerin görüşlerine ilişkin araştırmacı tarafından geliştirilen ve 22 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Anketin farklı bölgelerden çok daha büyük gruplara hızla uygulama olanağının bulunması, maddi ve manevi açıdan tasarruflu olması, katılımcının kimliğini açıklamaması nedeniyle katılımcının görüşmeye göre daha objektif davranması gibi yararları bulunmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014).

Anket formunda yer alacak soruların belirlenmesi amacıyla, futbolda elektronik bilet sisteminin uygulanmaya başladığı andan itibaren oluşturulan literatür taranmış, konunun güncel olması nedeniyle konuyla ilgili yazılı-görsel medya haberleri incelenmiş, elektronik kart sahibi olup maçlara giriş esnasında elektronik bilet sistemini kullanmış araştırmanın evreni içerisinde yer alan seyircilerin konuyla ilgili düşüncelerinden yararlanılmıştır. Oluşturulan maddelerin dilinin sade ve anlaşılır olmasına, bir maddenin birden fazla yargı, düşünce, duyuş içermemesine özen gösterilmiştir. Anket formu kapalı uçlu 22 sorudan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu, elektronik kart sahibi (Passolig) olup elektronik bilet sisteminin uygulandığı stadyumlara girerek futbol maçı/maçları izleyen seyircilerin görüşlerine internet aracılığıyla elektronik ortamda ve elden geri bildirim yoluyla sunulmuştur. Bir seyircinin birden fazla anket doldurmasının önlenmesi amacıyla elektronik anket formuna kısıtlama getirilmiştir.

Elde edilen veriler, istatistik paket programı (SPSS) kullanılarak bilgisayara aktarılmıştır. Anket formunda yer alan veriler frekans, yüzde alma ve çapraz tablo tekniklerinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen veriler çizelgeler halinde ve grafiksel olarak sunulmuş ve yorumlanmıştır.

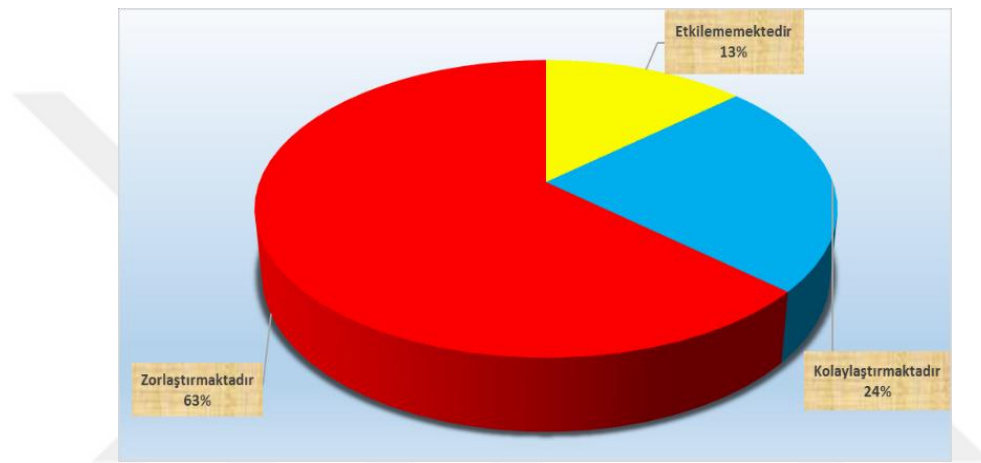

4. BULGULAR

Çalışmada araştırmacı tarafından uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler aşağıda çizelge halinde ve grafiksel olarak verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 4.1. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Maç Bileti Satın Alma İşlemini Etkileme Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Etkilememektedir	132	13,3
Kolaylaştırmaktadır	231	23,4
Zorlaştırmaktadır	626	63,3
Toplam	989	100

Grafik 4.1. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Maç Bileti Satın Alma İşlemini Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri

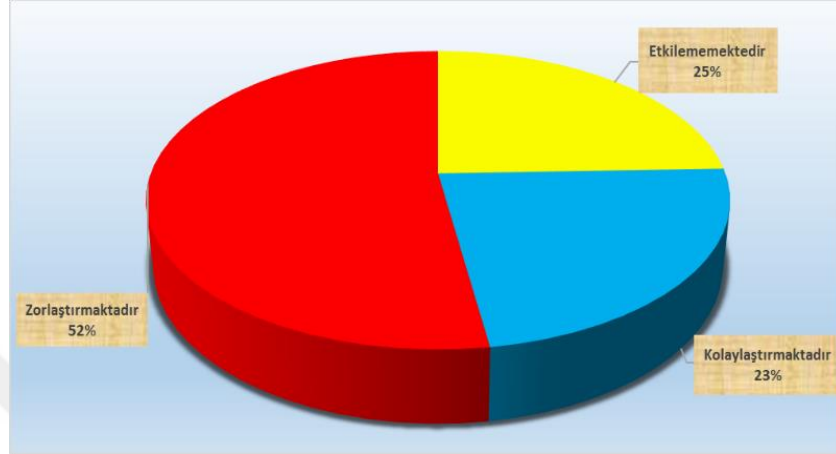
Tablo 4.1'de görüleceği üzere; elektronik bilet sistemi ile maç bileti satın alma işlemleri internet tabanlı sisteme dönüşmüştür. Bu dönüşüm ile maç bileti satın alma işleminin zorlaştığını belirten seyirciler (%63), stadyum önünden başka hiçbir işleme gerek kalmadan sadece parasını ödeyerek aldıkları bilet sisteminin, interneti kullanarak bilet satın alma işleminden daha kolay olduğunu düşünmektedir.

Maç bileti satın alma işleminin kolaylaştığını belirten seyirciler ise (%24) interneti kullanarak bilet alma işleminin gışeden bilet alma sisteminden daha kolay olduğunu düşündüklerini belirtmektedir.

Maç bileti satın alma işleminin önceki sistemden farkı olmadığını belirten seyirciler ise (%13,3) her iki yöntemde de amaçlarına ulaştıkları başka bir ifadeyle maç bileti almak için gerekli işlemleri yerine getirdiklerini düşündüklerini belirtmektedir.

Tablo 4.2. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Stat Kapılarından Giriş İşlemini Etkileme Durumunun Frekans Ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Etkilememektedir	242	24,5
Kolaylaştırmaktadır	229	23,2
Zorlaştırmaktadır	518	52,4
Toplam	989	100

Grafik 4.2. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Stat Kapılarından Giriş İşlemini Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet öncesi sistemde genellikle kapı görevlisine bilet gösterilerek turnikelerden tribüne geçiş yapılabilmekteyken elektronik bilet sistemi ile seyirciler elektronik kartını, satın aldığı koltuğun bulunduğu tribünün giriş kapısındaki okuyucuya (ID-reader) okutarak içeri girebilmektedir. Yanlış tribün kapısından okutulan veya elektronik kartına bilet yükletmemiş seyirciler için kapı açılmamakta ve sistem uyarı vermektedir.

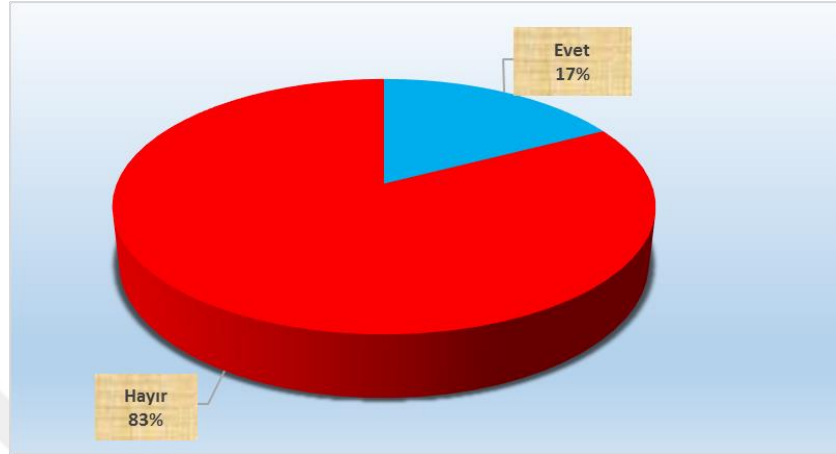
Doğru tribün kapısından okutulan ve içeri giriş hakkı olan kart sistem tarafından okunup onaylandığında kapı açılmakta ve kart sahibinin fotoğrafı kapıdaki monitörde gözükmektedir. Ayrıca seyircinin fotoğrafı güvenlik güçlerinin beklediği kısımdaki ekranlarda da gözükmektedir. Elektronik bilet sistemi ile stadyum kapı geçişleri de elektronik sisteme dönüşmüştür.

Tablo 4.2'de görüleceği üzere; bu dönüşüm ile stadyum kapılarından geçiş işleminin zorlaştığını belirten seyircilerin oranı %52,4 iken geçiş işleminin kolaylaştığını belirten seyircilerin oranı %23,2 ve bu sistemin geçiş işlemini etkilemediğini savunan seyircilerin oranı ise %24,5 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Statlara Giriş Esnasında Güvenlik Protokolünün Uygulanıp Uygulanmadığının Frekans Ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	172	17,4
Hayır	817	82,6
Toplam	989	100

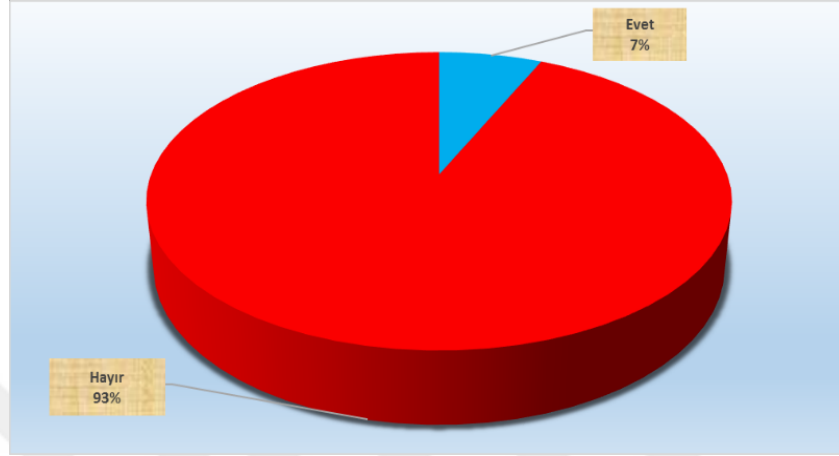
Grafik 4.3. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Statlara Giriş Esnasında Güvenlik Protokolünün Uygulanıp Uygulanmadığının Yüzde Değerleri

Elektronik kartı ile kapıdan geçiş yapan seyircinin fotoğrafı içeride bulunan özel güvenlik ve resmi güvenlik görevlilerinin bulunduğu alandaki monitörlerde görüntülenmektedir. Özel güvenlik görevlileri, içeri giren kişi ile görüntülenen kişinin fotoğrafını eşleştirmekle yükümlüdür. Spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 10. Maddesinin j bendine göre müsabaka öncesinde turnikelerde yapılacak kontrollerde ve müsabaka süresince seyir alanına biletsiz seyirci girişini engellemek özel güvenlik teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları arasındadır.

Tablo 4.3'te görüleceği üzere; bu kontrolün özel güvenlik görevlilerince düzenli bir şekilde uygulanmadığını belirten seyircilerin oranı %82,6 iken düzenli bir şekilde uygulandığını belirten seyircilerin oranı %17,4 olarak ölçülmüştür.

Tablo 4.4. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Koltuk Numarasına Riayet Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	67	6,8
Hayır	922	93,2
Toplam	989	100

Grafik 4.4. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Koltuk Numarasına Riayet Durumunun Yüzde Değerleri

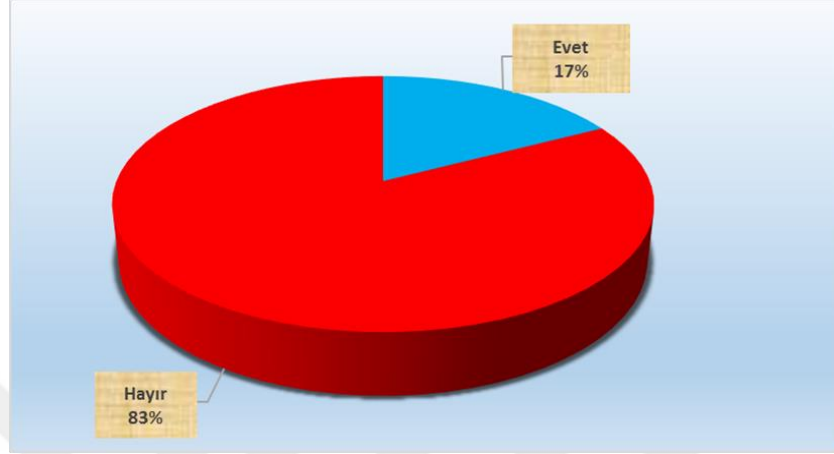
6222 sayılı kanunun 5. maddesinin 3. fıkrasının 3. bendine göre elektronik bilet sisteminin uygulandığı 33 stadyumda tribünler ve koltuklar numaralandırılmıştır. Seyirciler bilet alırken maçı izleyecekleri koltukları da seçmektedir. Böylece hangi seyircinin hangi koltuğa oturacağı belirlenmiş olmaktadır. Kanun gereği bilet satışları koltuk numarası ile ilişkilendirilerek yapılır. Seyirciler elektronik bilet sistemi ile stadyuma girip kendi koltuğuna oturabilmektedir. Bu durum genellikle seyircilerin otokontrolüne bağlıdır. Stadyumlarda seyirciler ile birebir ilgilenip herkesin kendi koltuğuna oturmasını sağlayacak bir görevli bulunmamaktadır.

Spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 10. Maddesinin i bendine göre seyircilerin, biletlerinde belirtilen koltuk numaralarına göre oturmalarını sağlamak özel güvenlik teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları arasındadır.

Tablo 4.4'te görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %6,8'i elektronik bilet sistemi ile seyirciler satın aldıkları koltuk numarasına oturmakta görüşünderken, %93,2'i seyircilerin koltuk numarasına uymaksızın koltuklara oturdukları görüşündedir.

Tablo 4.5. Seyirci Görüşlerine Göre EBS ile Stattan Dışarı Çıkıldığı Zaman Tekrar İçeri Girilememe Uygulamasının Doğru Olup Olmadığı Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	172	17,4
Hayır	817	82,6
Toplam	989	100

Grafik 4.5. Seyirci Görüşlerine Göre EBS ile Stattan Dışarı Çıkıldığı Zaman Tekrar İçeri Girilememe Uygulamasının Doğru Olup Olmadığı Durumunun Yüzde Değerleri

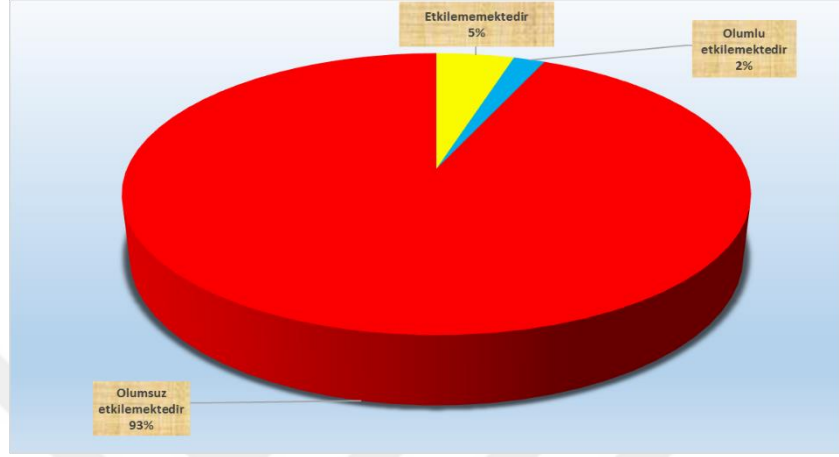
Elektronik bilet sistemi ile seyirciler elektronik kartını ilgili stadyum kapısında bulunan okutucuya göstererek içeri girebilmektedir. Sistem mükerrer girişleri engellemek amacıyla kartın tekrar okutulması durumunda uyarı vermekte ve turnike çalışmamaktadır. Okuyucu sistem sadece giriş kapılarında bulunmaktadır.

Seyirciler stadyumdan içeri girdikten sonra herhangi bir nedenle dışarı çıkmak istediklerinde herhangi bir engelle karşılaşmadan serbestçe dışarı çıkabilmektedir. Fakat seyirciler tekrar içeri girmek istediklerinde sistem mükerrer girişleri engellemek için tekrar okutma sistemine kapalı olduğundan içeri girilememektedir. Çünkü çıkışta kartını okutacağı sistem kurulmamıştır.

Tablo 4.5'te görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %17,4'ü stadyum dışına çıktıktan sonra tekrar içeri girilememesi sistemini doğru bulurken, %82,6'sı bu uygulamanın yanlış olduğunu stadyum dışına çıkıldıktan sonra tekrar içeri girilebilmesi gerekliliği görüşündedir.

Tablo 4.6. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Statlara Gelen Seyirci Sayısını Etkileme Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Etkilememektedir	47	4,8
Olumlu etkilemektedir	19	1,9
Olumsuz etkilemektedir	923	93,3
Toplam	989	100

Grafik 4.6. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Statlara Gelen Seyirci Sayısını Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri

Tablo 4.6'da görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %2'si elektronik bilet sistemi uygulaması ile stadyumlara gelen seyirci sayısının arttığını, %5'i elektronik bilet sisteminin stadyumlara gelen seyirci sayısını etkilemediğini, %93'ü elektronik bilet sisteminin stadyumlara gelen seyirci sayısını azalttığını görüşündedir.

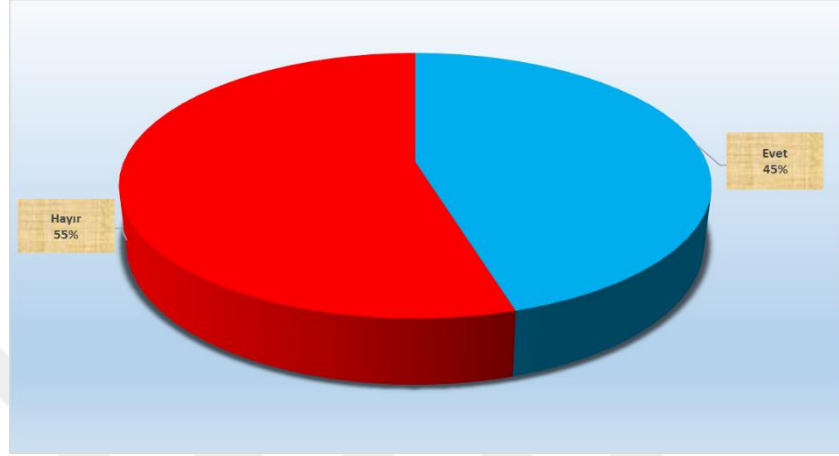
Elektronik bilet sisteminin futbol müsabakalarında uygulanma sistemi 2013/2014 sezonunun ikinci yarısında başlanmıştır. Seyirci sayısı verilerinin sağlıklı olarak karşılaştırılabilmesi için tüm sezon ortalamalarına bakılması gerekmektedir.

Elektronik bilet sisteminin uygulanmadığı 2012-2013 sezonunda seyirci sayısı ortalaması Süper Lig'de 11.362 kişi, 1. Lig'de 3.688 kişi iken; elektronik bilet sisteminin uygulandığı 2014-2015 sezonunda seyirci sayısı ortalaması Süper Lig'de 7.809 kişi, 1. Lig'de 1.848 kişidir.

Seyirci sayıları farkına bakıldığında elektronik bilet sisteminin uygulanmasıyla seyirci sayısı Süper Lig'de 3.553 kişi, 1. Lig'de 1.840 kişi azalmıştır. Süper Lig'de seyirci sayısında %31,72 oranında azalırken bu oran 1. Lig'de %50'dir (Transfermarkt web sitesi, 2016).

Tablo 4.7. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Rakip Tribün Dahil Herhangi Bir Tribünden Bilet Alabilme İşleminin Doğru Olup Olmadığı Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	449	45,4
Hayır	540	54,6
Toplam	989	100

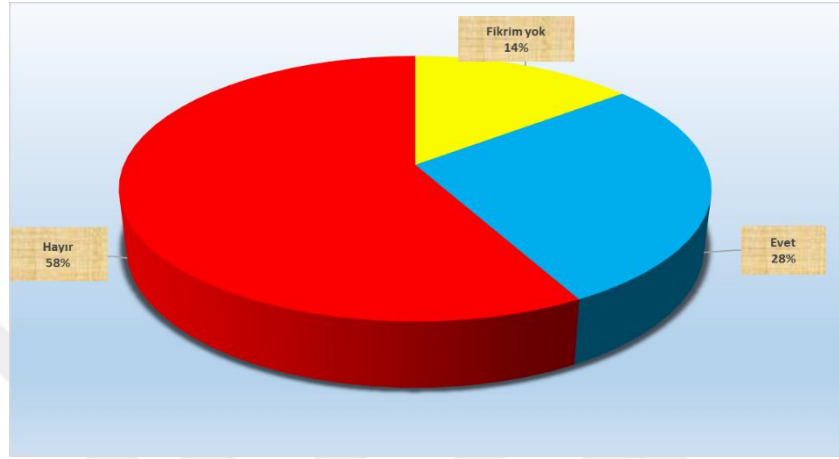
Grafik 4.7. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Rakip Tribün Dahil Herhangi Bir Tribünden Bilet Alabilme İşleminin Doğru Olup Olmadığı Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sistemi ile maç bileti almak için gerekli elektronik kartı temin ederken seyirciden hangi takım taraftarı olduğu bilgisini istemektedir. Bu bilgiye göre elektronik kartın üstüne takım logosu basılmaktadır. Seyirciler isterlerse herhangi bir takımın logosu olmaksızın elektronik kart talep edebilmektedir. Bu durumda kartın üstüne TFF logosu basılmaktadır. Bu bilgi elektronik kart başvurusunda bulunan seyircilerin beyanına dayalıdır. Seyirci istediği takımın logosunun bulunduğu kartı talep edebilmektedir. Maç bileti satın alırken bazı maçlarda elektronik kartın üzerindeki logo baz alınarak ev sahibi kulüp tarafından kısıtlama getirilebilmektedir. Fakat herhangi bir takım logosu olmayan kartlara çoğu zaman herhangi bir kısıtlama getirilmemektedir. Seyirciler çoğu zaman herhangi bir maç için herhangi bir tribündeki koltukta oturmak üzere maç bileti satın alabilmektedir.

Tablo 4.7'de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %45,4'ü herhangi bir maç için rakip tribün dahil herhangi bir tribünden maç bileti satın alabilme uygulamasının doğru olduğu görüşüyle; %54,6'sı bu uygulamanın yanlış olduğunu seyircilerin destekleri takımın taraftarı ile birlikte oturması gerektiğini stadyumun rakip tribün dahil herhangi bir yerinden bilet alınabilmesi durumunu yanlış olduğu görüşündedir.

Tablo 4.8. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Karaborsa Bilet Satışını Engelleme Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	274	27,7
Hayır	572	57,8
Fikrim yok	143	14,5
Toplam	989	100

Grafik 4.8. Seyirci Görüşlerine Göre Elektronik Bilet Sisteminin Karaborsa Bilet Satışını Engelleme Durumunun Yüzde Değerleri

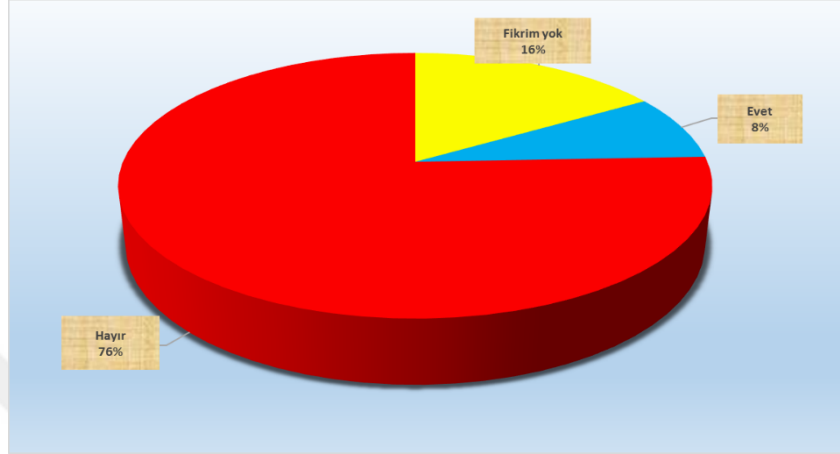
Karaborsa; Piyasada olmayan bir malın gizlice yüksek fiyatla alınıp satılması işi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016). Karaborsa tanımını bilet kavramı ile özdeşleştirirsek karaborsa bileti şu şekilde tanımlayabiliriz: Bir maç için bilet satın aldıktan sonra, tamamı satılmış, artık temin edilemeyen biletlerden fiyatının yükseltilerek satılan bilettir.

Elektronik bilet sisteminin hedeflerinden birisi de karaborsa bilet satışını engellemektir. Basılı bilet olarak adlandırılan kâğıt bilet döneminde bu bileti elinde bulunduran kişi başka bir kişiye yüksek fiyattan bileti satmaktaydı. Elektronik bilet sistemi ile bilet dijital ortama taşındığından bu durum ortadan kaldırılmıştır. Fakat sistemi işleten firma tarafından uygulamaya konulan maç bileti devri uygulaması istenilen kişiye elektronik ortamda maç biletini gönderebilmek imkânı vermektedir.

Tablo 4.8'de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %27,7'si elektronik bilet sistemi ile karaborsa bilet satışının engellendiği, %14,5'i karaborsa bilet konusunda fikrinin olmadığı, %57,8'i ise elektronik bilet sistemi ile karaborsa bilet satışının engellenmediği görüşündedir.

Tablo 4.9. Seyirci Görüşlerine Göre EBS İle Kişisel Bilgilerin Güvende Olup Olmadığının Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	79	8,0
Hayır	748	75,6
Fikrim yok	162	16,4
Toplam	989	100

Grafik 4.9. Seyirci Görüşlerine Göre EBS ile Kişisel Bilgilerin Güvende Olup Olmadığının Yüzde Değerleri

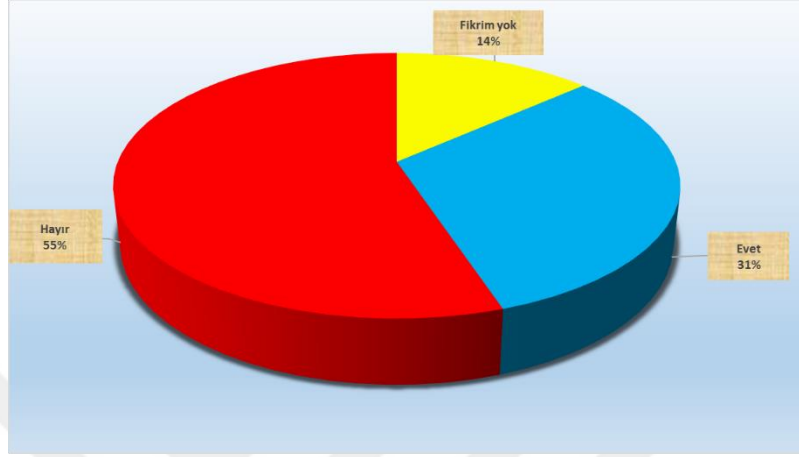
Elektronik bilet alabilmek için öncelikle elektronik kartın alınarak sisteme dahil olunması gerekmektedir. Elektronik kartı alabilmek için de firma tarafından oluşturulan web sitesine üye olmak veya anlaşmalı noktalara başvurmak gerekmektedir. İlgili web sitesine üye olurken veya anlaşmalı noktalara başvurulduğunda bazı kişisel bilgiler seyirciden istenmektedir. Bu bilgiler arasında iletişim bilgilerinin olmasının yanı sıra TC kimlik numarası gibi özel bilgiler de yer almaktadır.

6222 sayılı kanununun 5. maddesinin 11. fıkrasının a bendinde “*Elektronik kart oluşturulmak amacıyla alınacak kişisel bilgiler federasyon bünyesinde oluşturulan merkezi veri tabanında tutulur. Bu veri tabanı Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı erişimine açıktır.*” ibaresi bulunmasına rağmen elektronik kart almak için seyirciler gerekli bilgileri özel bir firmaya vermektedir.

Tablo 4.9’da görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %8’si elektronik kart oluşturulmak amacıyla verdikleri kişisel bilgilerin güvende olduğunu, %75,6’sı kişisel bilgilerin güvende olmadığını, %16,4’ü bu konuda fikrinin olmadığı görüşündedir.

Tablo 4.10. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Biletsiz Seyirci Girişini Engelleme Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	311	31,4
Hayır	545	55,1
Fikrim yok	133	13,4
Toplam	989	100

Grafik 4.10. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Biletsiz Seyirci Girişini Engelleme Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik kartına bilet yükleyen seyirciler stadyumun kapısındaki okuyucuya kartını okutarak içeri girebilmektedir. İçeri girme hakkı olan seyirci için sistem olumlu uyarı vererek turnike çalışmakta ve seyirci içeri girebilmektedir. Aksine durumda içeri girmek için elektronik kartına maç bileti yükletmeyen seyirciler için sistem olumsuz uyarı vermekte ve turnike çalışmamaktadır.

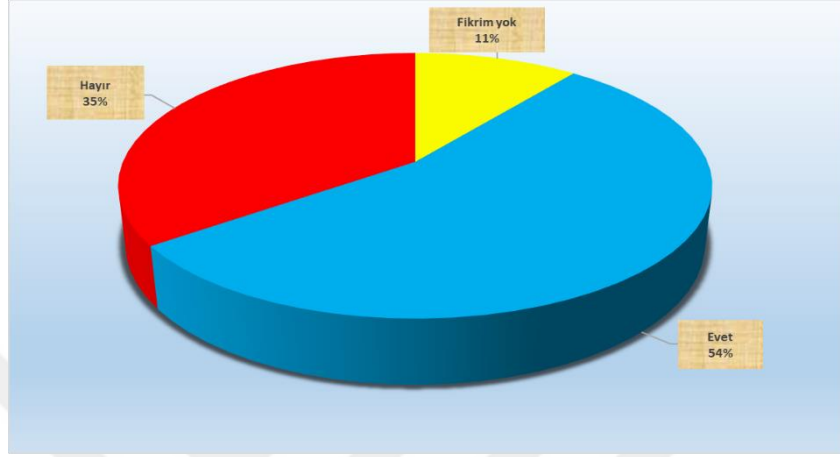
6222 sayılı kanunun 5. maddesinin 3. fıkrasının ç bendine göre müsabaka alanlarına biletsiz seyirci alınmaz. Bileti olmaksızın spor müsabakalarını izlemek amacıyla spor alanlarına giren kişi, kanun gereği adli para cezası ile cezalandırılır. Biletsiz seyircilerin girişini engellemek özel güvenlik görevlilerinin sorumluluğundadır.

Tablo 4.10'da görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %31,4'ü elektronik bilet sistemi ile stadyumlara biletsiz seyirci girişinin engellendiği, %13,4'ü bu konuda bir fikrinin olmadığı, %55,1'i elektronik bilet sistemi ile stadyumlara biletsiz seyirci girişinin engellenmediğini, biletsiz seyircilerin de stadyumlara girebildiği görüşündedir.

Tablo 4.11. Seyircilerin EBS ile Maç Bileti Devri Uygulamasını Beğenme Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	538	54,4
Hayır	346	35,0
Fikrim yok	105	10,6
Toplam	989	100

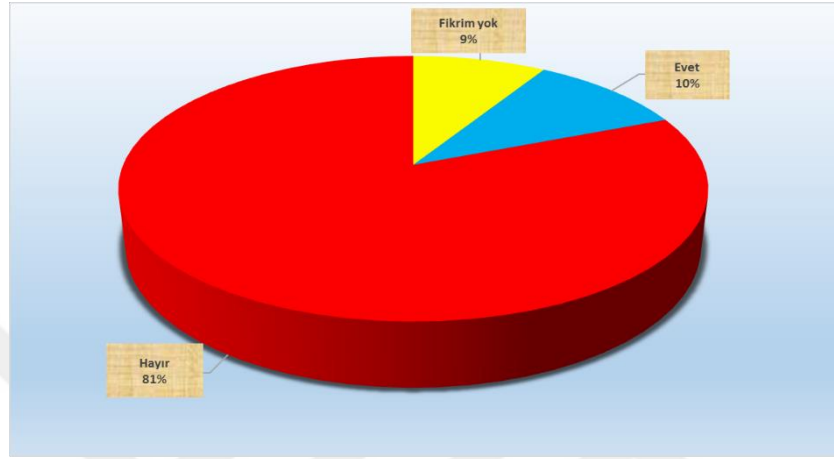
Grafik 4.11. Seyircilerin EBS ile Maç Bileti Devri Uygulamasını Beğenme Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sistemini işleten firma tarafından seyircilere kolaylık sağlaması amacıyla web sitesi üzerinden maç bileti devri uygulaması geliştirilmiştir. Seyirciler web sitesine giriş yapıp biletlerini sorgulayarak sahip olduğu bileti istediği bir kişiye TC kimlik numarasını devredebilmektedir. Elektronik ortamda bu işlem yapıldıktan sonra otomatik olarak bilet devreden kişinin kartından devralan kişinin kartına yüklenmektedir.

Tablo 4.11’de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %54,4’ü elektronik bilet sisteminde maç bileti devretme özelliğini beğenirken, %35’i maç bileti devretme özelliğini beğenmemektedir. Seyircilerin %10,6’sı bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.12. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Şiddete Ve Olumsuz Tezahürlara Sebep Olan Bireylerin Tespit Edilerek Müsabakalardan Men Edilmesini Sağlama Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	101	10,2
Hayır	802	81,1
Fikrim yok	86	8,7
Toplam	989	100

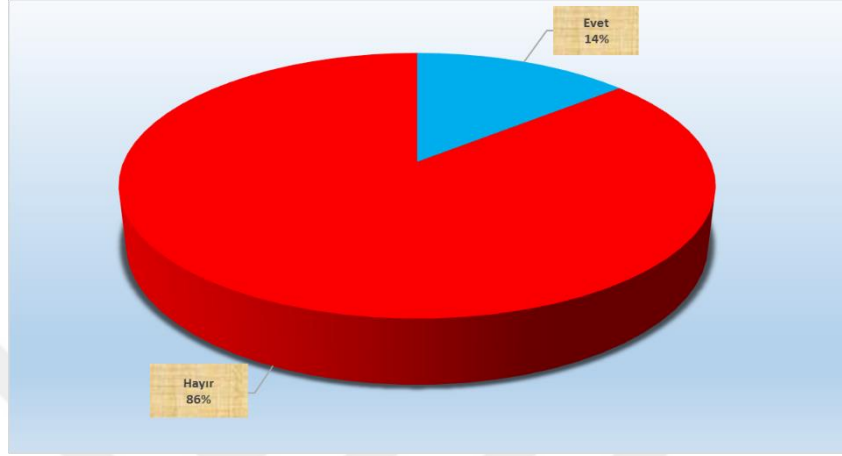
Grafik 4.12. Seyirci Görüşlerine Göre EBS'nin Şiddete ve Olumsuz Tezahürlara Sebep Olan Bireylerin Tespit Edilerek Müsabakalardan Men Edilmesini Sağlama Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sisteminin hedeflerinden birisi de stadyumda şiddete ve olumsuz tezahürata sebep olan bireylerin tespit edilerek seyirden men cezası ile yasaklanmasını sağlamaktır. 6222 sayılı kanununun 18. maddesi seyirden yasaklanma başlığına ayrılmıştır. Stadyumlarda şiddete ve olumsuz tezahürata sebep olan bireysel kişisel olarak tespit edilmekte ve elektronik kartlarına bloke konularak stadyumlara tekrar girmeleri engellenmektedir.

Tablo 4.12'de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %10,2'si elektronik bilet sisteminin şiddete ve olumsuz tezahürlara sebep olan bireylerin tespit edilerek müsabakalardan men edilmesini sağladığı görüşünderken, %81,1'i bu bireylerin tespit edilerek seyirden men edilmediği görüşündedir. Seyircilerin %8,7'si bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.13. Seyirci Görüşlerine Göre TFF Tarafından, Takımlara Tribün Kapatma Cezası Verildiğinde Kapatılan Tribünde Maç İzleyen ve Şiddete Karışmamış Kişiler Açısından Bu Uygulamanın Doğruluğunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	138	14,0
Hayır	851	86,0
Toplam	989	100

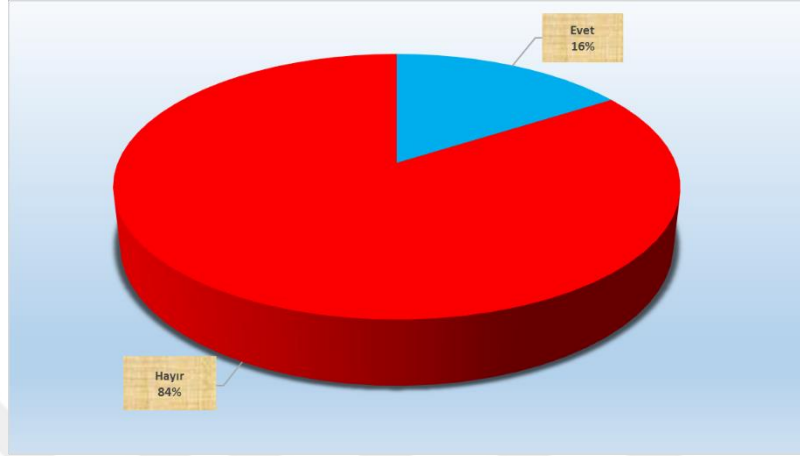
Grafik 4.13. Seyirci Görüşlerine Göre TFF Tarafından, Takımlara Tribün Kapatma Cezası Verildiğinde Kapatılan Tribünde Maç İzleyen ve Şiddete Karışmamış Kişiler Açısından Bu Uygulamanın Doğruluğunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sisteminin hedeflerinden birisi de stadyumda şiddete ve olumsuz tezahürata sebep olan bireylerin tespit edilerek kişisel olarak seyirden men cezası ile cezalandırılmasını böylece stadyumlara girişinin engellenmesini sağlamaktır. Elektronik bilet sistemi ile hangi koltukta kimin oturduğunun belirlenebildiği, şiddete veya olumsuz tezahürata neden olan kişinin anında tespit edilebileceği sistem kurulmuştur. Fakat Türkiye’de futbol dalında en yetkili organ olan Türkiye Futbol Federasyonu’nun bünyesinde bulunan Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu, stadyumda şiddet veya olumsuz tezahüratın tespit edilmesi durumunda kimi zaman kişileri bireysel olarak cezalandırabilecek sistem olmasına rağmen tribün kapatma cezası uygulayarak o tribünde bulunan tüm seyircileri seyirden men cezası ile cezalandırmaktadır.

Tablo 4.13’te görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %14’ü Türkiye Futbol Federasyonu tarafından, takımlara tribün kapatma cezası verildiğinde kapatılan tribünde maç izleyen ve şiddete karışmamış kişiler bakımından bu uygulamanın doğru olmadığı görüşüyle, %86’sı tribün kapatma uygulamasının yanlış olduğunu bireysel cezalandırma yöntemine başvurulması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 4.14. Seyircilerin, EBS ile Sporda Şiddet Olaylarının ve Olumsuz Tezahüratın Azalıp Azalmadığı Düşüncesinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	158	16,0
Hayır	831	84,0
Toplam	989	100

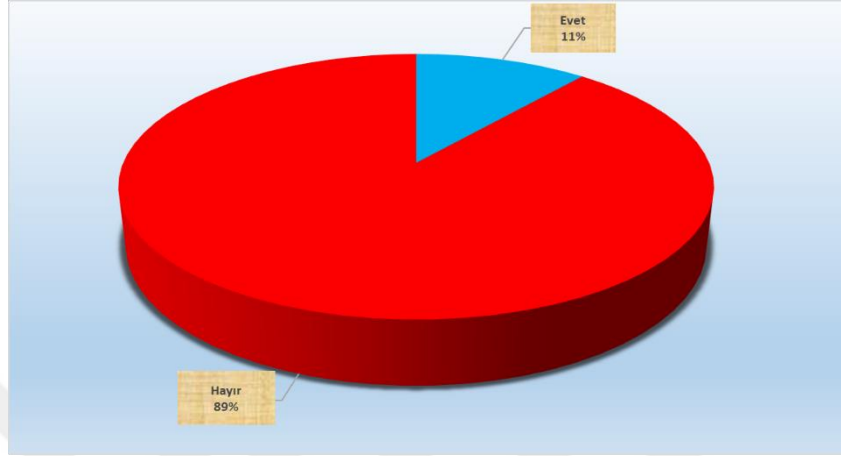
Grafik 4.14. Seyircilerin, EBS ile Sporda Şiddet Olaylarının ve Olumsuz Tezahüratın Azalıp Azalmadığı Düşüncesinin Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sistemine geçilmesinin temel amacı sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesidir. Nitekim elektronik bilet sistemini kurulma zorunluluğu getiren kanunun adı da sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun olarak yazılmıştır. 6222 sayılı kanunun ilk maddesinde kanunun amacını şu şekilde belirtmiştir. *“Bu Kanunun amacı; müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında spor alanları ile bunların çevresinde, taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde buldukları yerlerde veya müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesidir.”*

Tablo 4.14’te görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %16’sı elektronik bilet sistemine geçilmesinin temel amacı olan şiddet ve olumsuz tezahüratın engellendiğini, %84’ü elektronik bilet sisteminin geliştirilmesinin şiddet ve olumsuz tezahüratı engellemediği görüşündedir.

Tablo 4.15. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Çocuk ve Kadın Seyircilerin Stadyumlara Daha Çok Gelmesini Sağlama Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	108	10,9
Hayır	881	89,1
Toplam	989	100

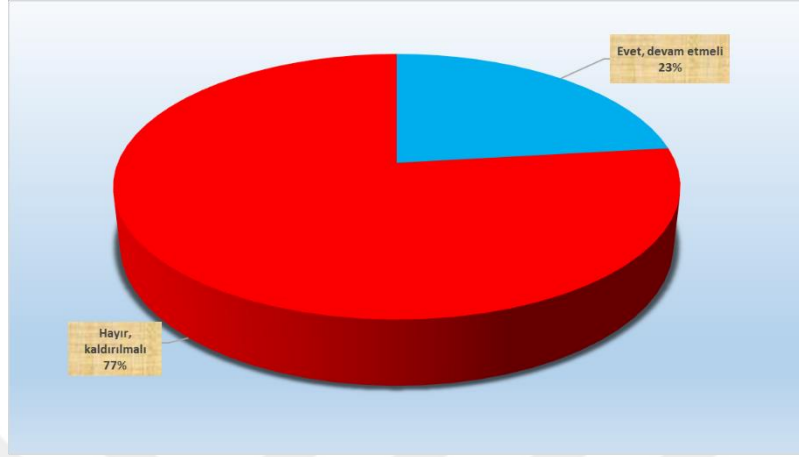
Grafik 15. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Çocuk ve Kadın Seyircilerin Stadyumlara Daha Çok Gelmesini Sağlama Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sisteminin hedeflerinden birisi de çocuk ve kadın seyircilerin stadyumlara daha çok gelmesinin sağlanmasıdır. 6222 sayılı kanunun temel amacı olan sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesinin sağlamada bir araç olarak kullanılan elektronik bilet sistemi ile stadyumlardaki şiddet ve düzensizlik önlenerek stadyumları daha sosyal alan haline getirmek hedeflenmiştir.

Tablo 4.15'te görüleceği üzere; Araştırmaya katılan seyircilerin %10,9'u elektronik bilet sistemi çocuk ve kadın seyircilerin stadyumlara daha çok gelmesini sağladığı görüşüyle, %89,1'ine göre elektronik bilet sistemi ile kadın ve çocukların stadyumlara daha fazla sayıda gelmesi sağlanmamıştır.

Tablo 4.16. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Gerekliliğinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet, devam etmeli	229	23,2
Hayır, kaldırılmalı	760	76,8
Toplam	989	100

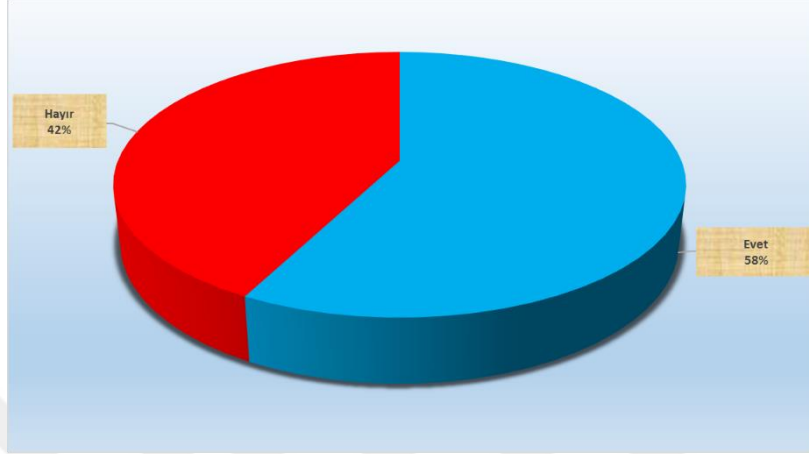
Grafik 16. Seyirci Görüşlerine Göre, EBS'nin Gerekliliğinin Yüzde Değerleri

İlk olarak 15.04.2014 tarihinde oynanan Süper Lig maçında uygulamaya konulan elektronik bilet sistemi ile kâğıt bilet yerine dijital ortamda üretilen elektronik bilet sistemine geçilmiştir. Bu uygulama ile stadyumda maç seyretmek isteyen seyircilerin bir dizi işlemler gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kâğıt bilet döneminde başka hiçbir işleme gerek kalmadan sadece parasını ödeyerek satın alabilen seyirci artık bir kısım kişisel bilgilerini paylaşarak önce elektronik kart alıp daha sonra maç bileti almak için ayrı bir işlem yapmak zorunda bırakılmıştır.

Tablo 4.16'da görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %23,2'si elektronik bilet sisteminin iyi bir uygulama olduğunu ve devam etmesi gerektiğini belirtirken, %76,8'i elektronik bilet sisteminin kaldırılması görüşündedir.

Tablo 4.17. Seyirci Görüşlerine Göre, e-kartın Üzerinde Oturulacak Koltuk Numarası Gösterilmesi Gerekliliği Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	570	57,6
Hayır	419	42,4
Toplam	989	100

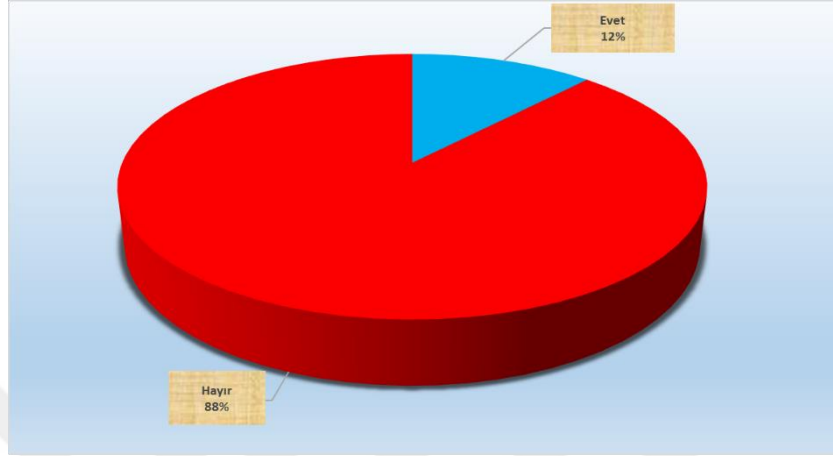
Grafik 4.17. Seyirci Görüşlerine Göre, e-kartın Üzerinde Oturulacak Koltuk Numarası Gösterilmesi Gerekliliği Durumunun Yüzde Değerleri

Maç bileti almak için gerekli olan elektronik kart üzerinde bazı bilgilerin yer aldığı banka kartına benzer özelliktedir. Elektronik kartın üzerinde futbol maçı ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Elektronik kartına maç bileti veya kombine bilet yükleyen seyircilerin bilgileri kısa mesaj veya elektronik posta ile iletilmektedir.

Tablo 4.17’de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %57,6’sı elektronik kartın üzerinde oturulması gereken koltuk numarasının gösterilmesi gerektiğini düşünürken, %42,4’ü bu bilginin elektronik kart üzerinde yer almasının gereksiz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 4.18. Seyirci Görüşlerine Göre, Stattaki Görevlilerin, Seyircilerin Kendilerine Ait Numaralı Koltuğuna Oturmalarını Sağlama Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	118	11,9
Hayır	871	88,1
Toplam	989	100

Grafik 4.18. Seyirci Görüşlerine Göre, Stattaki Görevlilerin, Seyircilerin Kendilerine Ait Numaralı Koltuğuna Oturmalarını Sağlama Durumunun Yüzde Değerleri

6222 sayılı kanunun 5. maddesinin 3. fıkrasının 3. bendine göre elektronik bilet sisteminin uygulandığı 33 stadyumda tribünler ve koltuklar numaralandırılmıştır. Seyirciler bilet alırken maçı izleyecekleri koltukları da seçmektedir. Böylece hangi seyircinin hangi koltuğa oturacağı belirlenmiş olmaktadır. Kanun gereği bilet satışları koltuk numarası ile ilişkilendirilerek yapılır. Seyirciler elektronik bilet sistemi ile stadyuma girip kendi koltuğuna oturabilmektedir. Bu durum genellikle seyircilerin otokontrolüne bağlıdır. Stadyumlarda seyirciler ile birebir ilgilenip herkesin kendi koltuğuna oturmasını sağlayacak bir görevli bulunmamaktadır.

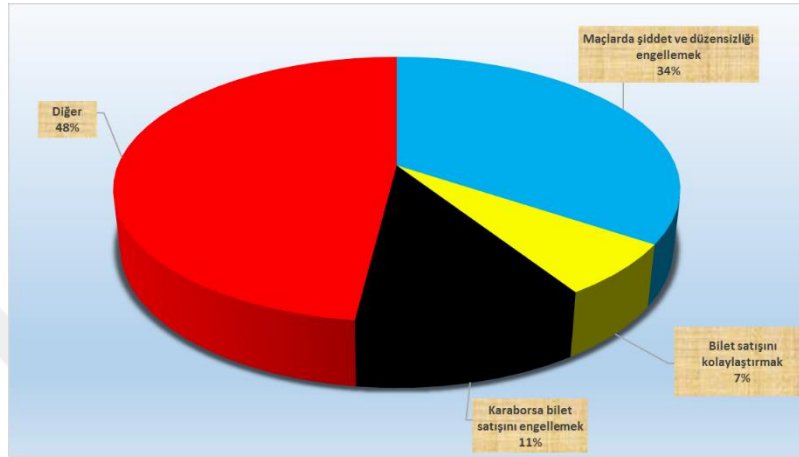
Spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 10. Maddesinin i bendine göre seyircilerin, biletlerinde belirtilen koltuk numaralarına göre oturmalarını sağlamak özel güvenlik teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları arasındadır.

Tablo 4.18’de görüleceği üzere; Araştırmaya katılan seyircilerin %11,9’u stattaki görevliler, seyircilerin kendilerine ait numaralı koltuğuna oturmalarını sağlamakta olduğu görüşünderken, %88,1’i stattaki görevlilerin seyircilerin kendilerine ait numaralı koltuğuna oturmalarını sağlamadığı görüşünderdir.

Tablo 4.19. Seyircilerin EBS'ye Neden İhtiyaç Duyuldu, Temel Amaç Nedir Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Maçlarda şiddet ve düzensizliği engellemek için	340	34,4
Bilet satışını kolaylaştırmak için	64	6,5
Karaborsa bilet satışını engellemek için	110	11,1
Diğer	475	48,0
Toplam	989	100

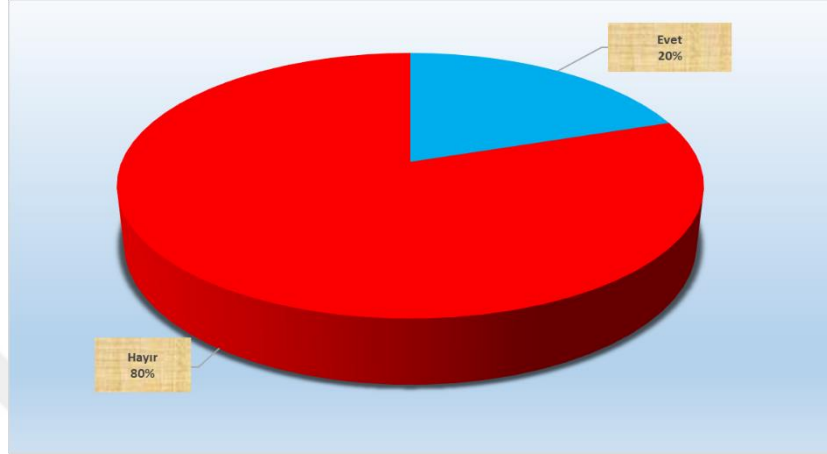
Grafik 4.19. Seyircilerin EBS'ye Neden İhtiyaç Duyuldu, Temel Amaç Nedir Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sisteminin temel amacı maçlarda şiddet ve düzensizliğin önlenmesidir. Temel amacın yanında biletsiz seyircilerin giriş yapmasının önlenmesi, çocuk ve kadınların daha çok stadyumlara gelmesinin sağlanması, şiddete ve olumsuz tezahürlere sebep olan bireylerin tespit edilerek men edilmesi ve karaborsa bilet satışını engellemek gibi alt amaçları vardır.

Tablo 4.19'da görüleceği üzere; Seyircilerin elektronik bilet sisteminin temel amacını bilip bilmediklerini öğrenmek amacıyla araştırma kapsamında sorulan soru sonucunda araştırmaya katılan seyircilerin %34,4'ü elektronik bilet sisteminin temel amacının maçlarda şiddet ve düzensizliği engellemek olduğu görüşündedir. Nitekim bu görüş, kanun kapsamında ulaşılmaya çalışılan temel amaçtır. Seyircilerin %6,5'i elektronik bilet sisteminin temel amacının bilet satışını kolaylaştırmak, %11,1'i karaborsa bilet satışını engellemek, %48'i ise başka amaçların olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.20. Seyirci Görüşlerine Göre, Stat Kapılarından Giriş Yaparken Güvenlik Görevlileri Ekrandaki Fotoğrafla Giriş Yapan Kişi Arasında Eşleştirme Yapma Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	196	19,8
Hayır	793	80,2
Toplam	989	100

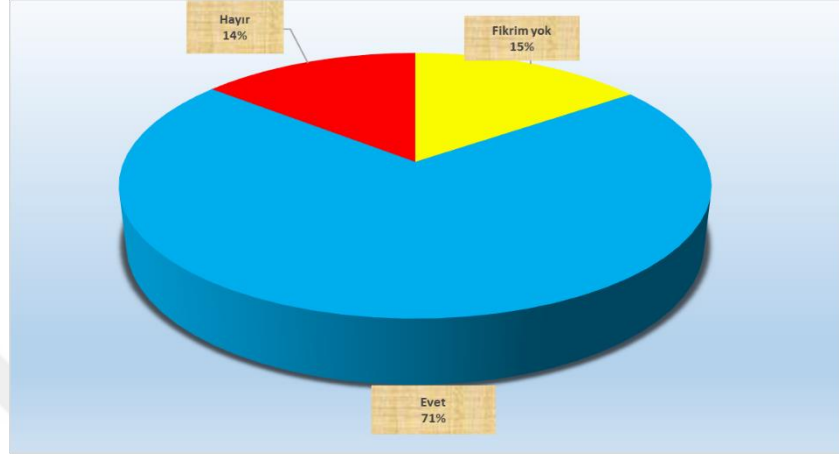
Grafik 4.20. Seyirci Görüşlerine Göre, Stat Kapılarından Giriş Yaparken Güvenlik Görevlileri Ekrandaki Fotoğrafla Giriş Yapan Kişi Arasında Eşleştirme Yapma Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik kartın arka kısmında kartın sahibinin fotoğrafı yer almaktadır. Elektronik kartına maç bileti yükleterek stadyum kapısındaki okutucuya okuttuğu anda iç kısımda bekleyen özel ve resmi güvenlik güçlerinin önündeki ekranlarda kartın sahibinin fotoğrafı gözükmemektedir. Bu uygulamanın amacı içeri giren kişi ile elektronik kartın sahibinin aynı kişi olduğunun eşleştirilmesidir. Kanun gereği bu eşleştirmeden özel güvenlik görevlileri sorumludur.

Tablo 4.20’de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %19,8’i stat kapılarından giriş yaparken güvenlik görevlilerinin ekrandaki fotoğrafla seyircileri dikkatlice eşleştirdiği görüşüyle; %80,2’si bu eşleştirmenin yapılmadığı görüşündedir.

Tablo 4.21. Seyirci Görüşlerine Göre Stat Kapılarından Başka Birine Ait e-kart İle Giriş Yapılabilir Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	699	70,7
Hayır	140	14,2
Fikrim yok	150	15,2
Toplam	989	100

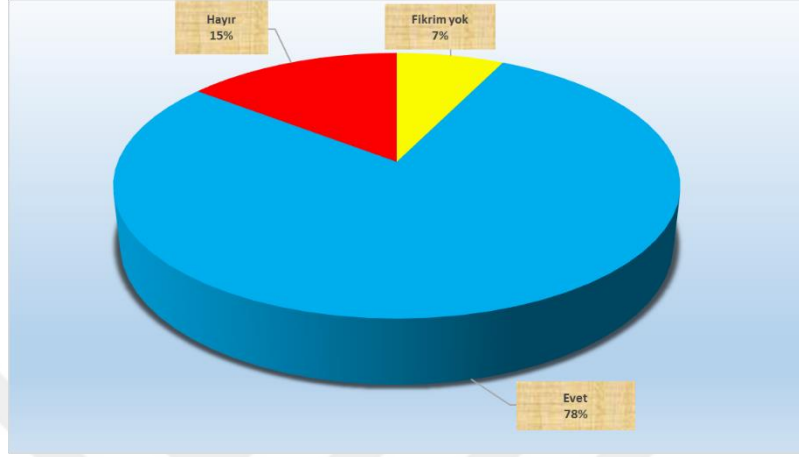
Grafik 4.21. Seyirci Görüşlerine Göre Stat Kapılarından Başka Birine Ait e-kart ile Giriş Yapılabilir Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzde Değerleri

Elektronik kartın arka kısmında kartın sahibinin fotoğrafı yer almaktadır. Elektronik kartına maç bileti yükleterek stadyum kapısındaki okutucuya okuttuğu anda iç kısımda bekleyen özel ve resmi güvenlik güçlerinin önündeki ekranlarda kartın sahibinin fotoğrafı gözükmemektedir. Bu uygulamanın amacı içeri giren kişi ile elektronik kartın sahibinin aynı kişi olduğunun eşleştirilmesidir. Kanun gereği bu eşleştirmeden özel güvenlik görevlileri sorumludur. Sistemin optimum işlediğinde elektronik kart sahibi dışında başka bir kişinin içeri girmesi mümkün gözükmemektedir.

Tablo 4.21'de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %70,7'si stat kapılarından başka birine ait elektronik kart ile giriş yapılabilir görüşünderken, %14,2'si stat kapılarından başka birine ait elektronik kart ile giriş yapılamaz görüşündedir. Seyircilerin %15,2'si bu konuda bir fikrinin olmadığı görüşündedir.

Tablo 4.22. Seyircilere Göre Maç İzleyebilmek İçin EBS Zorunluluğu Olması Ailece Maça Gitme İsteğini Olumsuz Etkileme Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Seçenekler	f	%
Evet	773	78,2
Hayır	144	14,6
Fikrim yok	72	7,3
Toplam	989	100

Grafik 4.22. Seyircilere Göre Maç İzleyebilmek İçin EBS Zorunluluğu Olması Ailece Maça Gitme İsteğini Olumsuz Etkileme Durumunun Yüzde Değerleri

Elektronik bilet sisteminin amaçlarından birkaçı da insanların küfür ve şiddetin olmadığı tribünlerde karşılaşmaları seyredebilmesi, çocuk ve kadınların daha çok stadyumlara gelmesinin sağlanmasıdır.

Stadyumların eğlenceli ve şiddetten uzak alanlar haline getirilmesi, seyircilerin futbol maçlarını ailece vakit geçirebilecekleri bir sosyal faaliyet haline getirecektir.

Türkiye’de en üst lig ile bir altında bulunan futbol maçlarını stadyumda izlemek isteyen 7 yaşından büyük tüm seyirciler öncelikle elektronik kart almak zorundadır. Tek maç için bile olsa seyirciler bu prosedürü yerine getirmek zorundadır.

Tablo 4.22’de görüleceği üzere; araştırmaya katılan seyircilerin %78,2’si elektronik bilet sistemi zorunluluğu olması ailece maça gitme isteğini olumsuz etkilediği görüşündeyken; %14,6’sı elektronik bilet sistemi zorunluluğu olması ailece maça gitme isteğini olumlu etkilediği görüşündedir. Seyircilerin %7,3’ü bu konuda bir fikrinin olmadığı görüşündedir.

Tablo 4.23. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri ile EBS'nin Seyirci Sayılarını Etkileme Durumu Hakkındaki Görüşleri Arasında Çapraz Değerlendirmesi

		Elektronik bilet sisteminin seyirci sayısını etkileme durumu			Toplam	
		Etkileme- mektedir	olumlu etkilemektedir	olumsuz etkilemektedir		
Elektronik bilet sistemi	Evet devam etmeli	f	44	14	171	229
		%	19,2	6,1	74,7	100,0
	Hayır kaldırılmalı	f	3	5	752	760
		%	0,4	0,7	98,9	100,0
Toplam		f	47	19	923	989
		%	4,8	1,9	93,3	100,0

Tablo 23'te görüleceği üzere elektronik bilet sisteminin devam etmemesini savunan seyircilerin %98,9'i EBS'nin seyirci sayısını olumsuz etkilediğini belirtirken sistemin devam etmesini savunan seyircilerin %74,7'si dahi EBS'nin stadyumlara gelen seyirci sayısını olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Tablo 4.24. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri ile EBS İçin Verilen Kişisel Bilgilerin Güvende Olma Durumu Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi

		Elektronik bilet sistemi için verilen kişisel bilgilerin güvende olma durumu			Toplam	
		evet	hayır	fikrim yok		
Elektronik bilet sistemi	Evet devam etmeli	f	54	122	53	229
		%	23,6	53,3	23,1	100,0
	Hayır kaldırılmalı	f	25	626	109	760
		%	3,3	82,4	14,3	100,0
Toplam		f	79	748	162	989
		%	8,0	75,6	16,4	100,0

Tablo 24'te görüleceği üzere elektronik bilet sisteminin devam etmemesini savunan seyircilerin %82,4'ü EBS için verilen bilgilerin güvende olmadığı görüşüyle sistemin devam etmesini savunan seyircilerin %53,3'ü dahi EBS için verilen bilgilerin güvende olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.25. Seyircilerin EBS'nin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri ile EBS ile Şiddet ve Olumsuz Tezahürata Sebep Olan Bireylerin Tespit Edilerek Müsabakalardan Men Edilmesi Durumu Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi

			Elektronik bilet sistemi ile şiddet ve olumsuz tezahürata sebep olan bireylerin tespit edilerek müsabakalardan men edilmesi durumu			Toplam
			evet	hayır	fikrim yok	
Elektronik bilet sistemi	Evet devam	f	59	123	47	229
	etmeli	%	25,8	53,7	20,5	100,0
	Hayır	f	42	679	39	760
	kaldırılmalı	%	5,5	89,3	5,1	100,0
Toplam		f	101	802	86	989
		%	10,2	81,1	8,7	100,0

Tablo 4.25'te görüleceği üzere elektronik bilet sisteminin devam etmemesini savunan seyircilerin %89,3'ü ile sistemin devam etmesini savunan seyircilerin %53,7'si dahi EBS'nin şiddet ve olumsuz tezahürata sebep olan bireylerin tespit edilerek müsabakalardan men edilmediği görüşündedir.

Tablo 4.26. Seyircilerin Elektronik Bilet Sisteminin Gerekliliği Hakkındaki Görüşleri ile Elektronik Bilet Sisteminin Sporda Şiddet ve Olumsuz Tezahüratı Azaltması Hakkındaki Görüşlerinin Çapraz Değerlendirmesi

			Elektronik bilet sisteminin sporda şiddet ve olumsuz tezahüratı azaltma durumu		
			evet	hayır	Toplam
Elektronik bilet sistemi	Evet devam	f	108	121	229
	etmeli	%	47,2	52,8	100,0
	Hayır	f	50	710	760
	kaldırılmalı	%	6,6	93,4	100,0
Toplam		f	158	831	989
		%	16,0	84,0	100,0

Tablo 4.26'da görüleceği üzere elektronik bilet sisteminin devam etmemesini savunan seyircilerin %93,4'ü EBS'nin sporda şiddet ve olumsuz tezahüratı azaltmadığı görüşünderken sistemin devam etmesini savunan seyircilerin %52,8'i dahi EBS'nin sporda şiddet ve olumsuz tezahüratı azaltmadığı görüşündedir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elektronik bilet kullanarak futbol maçlarını tribünlerde izlemiş futbol seyircilerinin, hazırlanmış ankette yer alan sorulara verdikleri yanıtların analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış ve sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %63,3'ü elektronik bilet sistemi ile maç bileti satın alma işleminin zorlaştığını belirtmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2016 yılında yapılan araştırmaya göre internet kullanan bireylerin oranı %61,2 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2016). Bu oranın orta seviyelerde olması da elektronik bilet sistemi ile maç bileti satın alma işleminin zorlaştığını düşünen seyircilerin neden zorlaştığına dair bir veri olarak kabul edilebilir. Elektronik bilet sisteminde bilete daha kolay ve hızlı ulaşılabilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu konudaki ana tüketici olan seyircilerin görüşleri aksi bir durum ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %52,4'ü elektronik bilet sisteminin stat kapılarından giriş işlemini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Elektronik sistemlere geçiş ile sistemden beklenen daha hızlı ve güvenli geçiş işlemini sağlamasıdır. Fakat soruya verilen cevaplar göstermiştir ki bu görüşte olan seyirci oranı düşüktür. Seyircilere göre elektronik bilet sistemi stat kapılarından girişi kolaylaştırmamaktadır. Bunun sebebi sistemin hızlı çalışabileceği bir alt yapının donanımsal ve yazılımsal olarak tam anlamıyla kurulamamasından olabilir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %82,6'sı elektronik bilet sistemi ile statlara giriş esnasında güvenlik prosedürlerinin uygulanmadığını belirtmişlerdir. Bu yargıyı desteklemek maksadıyla sorulan diğer bir soruya verilen cevaplarda da seyircilerin görüşleri stat kapılarından giriş yaparken güvenlik görevlileri ekrandaki fotoğrafa bakarak eşleştirme yapmadıkları (%80,2) yönündedir. Ayrıca seyircilerin %70,7'si stat kapılarından başka birine ait elektronik kart ile giriş yapılabilir yönünde görüş belirtmişlerdir. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun gereği elektronik kartı stat kapısından okutarak içeri giren kişi ile elektronik kartın sahibinin eşleştirilmesi gerekmekte ve bu eşleştirme sorumluluğu da özel güvenlik görevlilerine verilmektedir. Fakat araştırmaya katılan seyircilerin büyük bir kısmı bu kontrol sisteminin düzenli uygulanmadığı başka bir deyişle özel güvenlik görevlilerinin prosedürü uygulamadıklarını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %93,2'si elektronik bilet sistemi ile seyircilerin satın aldığı koltuk numarasına uyararak oturmadığını belirtmişlerdir. Bu yargıyı desteklemek maksadıyla sorulan diğer bir soruya verilen cevaplarda da seyircilerin görüşleri stattaki görevlilerin, seyircilerin kendilerine ait numaralı koltuğa oturmalarını sağlamadığı (%88,1) yönündedir. Seyirciler maç bileti satın alırken koltuk seçimi de yapmaktadır. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun gereği bilet

satın alan herkesin kendi numaralı koltuğuna oturmasının sağlanması özel güvenlik görevlilerinin görevidir. Fakat araştırmaya katılan seyircilerin büyük bir kısmı koltuk numarasına riayet ederek oturmadıklarını, gelişigüzel oturduklarını ve güvenlik görevlilerinin bu durumu düzeltici çalışmalar yapmadığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %82,6'sı elektronik bilet sistemine göre stat kapısından çıkış yapıldığı zaman tekrar içeri girememeye uygulamasını doğru bulmamaktadır. Elektronik kartını stat kapısındaki okuyucuya okutarak içeri giren (Read-IN) seyircinin kartı sistem tarafından mükerrer girişlere otomatik olarak kapalı hale getirilmektedir. Seyircilerin dışarı çıkmaları durumunda çıkış okutma sistemi (Read-OUT) bulunmadığından tekrar içeri girmeye çalışmaları halinde kartlar blokeli olduğundan girişe izin vermemektedir. Bu durumda bilet satın almış kişiler aslında bilet süresi (müsabaka süresi) bitinceye kadar kullanabilmeleri gerekirken stat dışına çıkmaları halinde tekrar içeri giremedikleri için müsabakanın geri kalan kısmını izleyememektedirler. Bu durum tüketiciler açısından oluşacak mağduriyet penceresinden de değerlendirilebilir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %93,3'ü sistemin seyirci sayısını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Elektronik bilet sistemi ile stat kapılarından geçiş sisteminin birkaç prosedüre bağlanması seyircilerin sisteme adaptasyonu açısından bazı zorluklar meydana getirmiş olabilir. Fakat seyircilerin çok büyük bir kısmı bu sistemin seyirci sayısını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Araştırmada yapılan analiz kapsamında elektronik biletin gerekliliğini savunan seyircilerin bile büyük çoğunluğu (%74,7) bu sistemin seyirci sayısını olumsuz etkilediği görüşündedir. Özgen (2015) tarafından yapılan bir çalışmada Passolig uygulamasının yaşanan seyirci azalmasının başlıca nedeni olarak görüldüğü tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %54,6'sı internet üzerinden statteki herhangi bir tribünden (rakip tribün dahil) bilet alabilme imkânının uygun olmadığı görüşündedir. Bilet satın alırken rakip tribün dahil herhangi bir tribünden bilet satın alınabilmesi, rakip seyirciler arasında rahatsızlık yaratma, şiddet olaylarını tetikleme vb. sakıncaları olabilir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %57,8'i elektronik bilet sisteminin karaborsa bilet satışını engellemediğini belirtmişlerdir. Kâğıt bilet döneminde karaborsa bilet satışı, alıcı ve satıcının yüz yüze gelerek para-bilet değişiminin sağlanması ile gerçekleşmekteydi. Elektronik bilet sistemi ile karaborsa bilet satışının önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Ancak sisteme dair yapılan tespitlerde elektronik bilet sistemi ile legal bilet satışının yanı sıra illegal satışların internet ortamına taşındığı bilgisine ulaşılmıştır (Hürriyet gazetesi web sitesi, 2015).

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %75,6'sı elektronik bilet sistemi için verdikleri kişisel bilgilerin güvende olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmada yapılan analiz kapsamında elektronik biletin gerekliliğini savunan seyircilerin bile büyük çoğunluğu (%53,3) bu sistem için verdikleri kişisel bilgilerin güvende olmadığını belirtmişlerdir. 6222 sayılı kanun gereği kişisel bilgilerin 3. kişilerle paylaşılması yasaklanmasına rağmen elektronik bilet sistemini işleten sistem yöneticisi ile seyirci arasında hizmet koşulları sözleşmesi ile müşteri ilişkisi kurulmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin 2015/103 numaralı kararında kişisel bilgiler ile ilgili kanunun kendi içinde çelişkili olduğunu belirtmiştir ve bu nedenle elektronik kartın ana kanunun 20/3. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %55,1'i elektronik bilet sistemi ile statlara biletsiz seyircilerin giriş yapmasının engellenmediğini belirtmişlerdir. Elektronik bilet sisteminin hedeflerinden birisi de biletsiz seyircilerin statlara girişinin engellenmesi olmasına rağmen seyirci görüşlerine göre bu hedefi sistem gerçekleştirememektedir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %54,4'ü elektronik bilet sisteminde maç biletinin internet üzerinden başka Passolig sahibi kişilere devredilebilmesi uygulamasını beğendiklerini belirtmişlerdir. Elektronik ortamda online olarak seyirciler sahip oldukları bileti başka seyircilere devredebilmektedir. Bu uygulamayı genel olarak seyirciler beğenmektedir. Fakat bu uygulama suiistimal edilerek internet üzerinden bilet devri ve dolayısıyla online karaborsa bilet uygulaması yapılabilme ihtimali göze çarpmaktadır.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %81,1'i elektronik bilet sisteminin şiddete ve olumsuz tezahürlara sebep olan bireylerin tespit edilerek müsabakalardan men edilmediğini belirtmişlerdir. Bu yargıyı desteklemek maksadıyla sorulan diğer bir soruya verilen cevaplarda da seyircilerin görüşleri (%84) Türkiye Futbol Federasyonu tarafından, takımlara tribün kapatma cezası verildiğinde kapatılan tribünde maç izleyen ve şiddete karışmamış kişiler açısından uygulamanın doğru olmadığı yönündedir. Elektronik bilet sisteminin temel amacına ulaşmasında yardımcı araç olarak şiddete ve olumsuz tezahürata karışan bireyleri tespit ederek spor alanlarından uzaklaştırmak olmasına rağmen seyirciler elektronik bilet sistemi ile bu durumun başarıya ulaşmadığını düşünmektedir. Türkiye Futbol Federasyonu, elektronik bilet sistemi ile cezalandırma sisteminin bireysel olması gerekliliğine rağmen tribün kapatma cezası ile şiddete veya olumsuz tezahürata karışmamış kişileri de cezalandırmaktadır. Bazı seyircilerin tribünlerde hiçbir şiddet olayına karışmadan tribün kapatma cezası nedeniyle mağdur olarak cezalı seyirci durumuna düştüğü bilinmektedir (Hürriyet Gazetesi web sitesi, 2016). Bu mağduriyetler sebebiyle tribün kapatma cezasını kişi ve kurumlarca Anayasa Mahkemesi'ne itiraz konusu edilmiştir (Habertürk Gazetesi web sitesi, 2015). Araştırmada yapılan analiz kapsamında elektronik biletin gerekliliğini savunan

seyircilerin bile çoğunluğu (%53,7) bu sistemin şiddet ve olumsuz tezahürata sebep olan bireyleri tespit ederek müsabakalardan men edilmediği görüşündedir.

6222 sayılı kanunun yürütücüsü olan Gençlik ve Spor Bakanı'nın "Passolig" uygulamasının şiddeti azalttığı yönündeki açıklamasına rağmen (Yeni Şafak Gazetesi web sitesi, 2015) araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %86'sı elektronik bilet sistemi ile sporda şiddet olaylarının ve olumsuz tezahüratın azalmadığını belirtmişlerdir. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun asli amacı olan şiddet ve düzensizliğin kontrol altına alınmasını sağlamak için elektronik bilet uygulamasının başlatıldığı fakat seyirci görüşlerine şiddet ve düzensizliğin önlenemediği belirlenmiştir. Araştırmada yapılan analiz kapsamında elektronik biletin gerekliliğini savunan seyircilerin bile çoğunluğu (%52,8) bu sistemin sporda şiddet ve olumsuz tezahüratı azaltmadığı görüşündedir. Karakuş, Kayhan, Bişgin ve Işık (2015) tarafından yapılan araştırmaya katılanların %76'sı Passolig uygulaması ile tribünlerde küfürlü tezahüratın azalmadığını, %73'ü Passolig uygulaması ile birlikte tribünlerde yaşanan şiddet olaylarının azalmadığını düşünmektedir. Ayrıca Mayıs 2015'te hazırlanan Sporda Şiddet Raporu'na göre 14.04.2013 ve 31.12.2013 tarihleri arasında, e-bilet uygulamasının olmadığı dönemde, 180 müsabakada olay çıkmış ve 1.884 kişi hakkında işlem yapılmıştır. Elektronik bilet uygulanmaya başlandıktan bir sene sonra, 119 müsabakada olay çıkmış ve 1.301 kişi hakkında işlem gerçekleştirilmiştir. Raporu göre sayısal olarak elektronik biletin şiddet olaylarını %30 azalttığını göstermektedir fakat; seyirci sayısının da ortalama %30 azalması elektronik biletin şiddeti azaltmadığı söylenebilir (İzmir Ekonomi Üniversitesi web sitesi, 2015).

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %89,1'i elektronik bilet sistemi ile stadyumlarda çocuk ve kadın seyircilerin sayısının artmadığını belirtmişlerdir. Bunun sebebi ise henüz stadyumlarda şiddet ve olumsuz tezahüratın sonlandığını düşünmemelerinden (%86) kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca, uygulamaya göre 7 yaşından büyük herkes için elektronik kart çıkarma zorunluğu olması 7 ile 18 yaş aralığındaki çocukların velisinin/vasisinin izni olmadan stadyumlara giremeyeceği ilgili yaş grubu seyircilerin statlara gelmesinin önünde bir engel olabilir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %76,8'i elektronik bilet sisteminin gereksiz olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda yapılan başvurusu sonucu Anayasa Mahkemesi'nin 2015/103 numaralı kararında "spor; bir eğlenme ve dinlenme aracıdır, bir kültürdür, kültürel bir faaliyettir, insan haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zaruri olan ekonomik, sosyal ve kültürel bir haktır, bir özgürlüktür" vurgusu yapmakta ve insanların cebindeki parayı kendi iradesiyle harcayarak ve belki de en keyifli anlarından birini geçireceği bir ortama pasaport mahiyetindeki bir belge ile girmeye zorlanmasının hak ihlali olduğunu belirtmektedir. Ayrıca tek maç için bile olsa stadyumda bir üst

lig veya bir altındaki ligdeki bir maçı izlemek için elektronik kart gerekliliği olumsuz durumlar ortaya çıkarmaktadır. Örneğin; ülkemizde futbolcu olan yabancı uyruklu kişinin bir yakını maç izlemek için Türkiye'ye geldiğinde bir maç için bile olsa pasaportu ile elektronik bilet alabilmek için bir dizi prosedürü yerine getirmek zorundadır. Diğer bir örnek ise; sosyal sorumluluk projesi kapsamında bir okul öğrencilerini maç seyretmek amacıyla stadyuma götürmek istediğinde bu öğrencilerin de stadyuma girmeleri için elektronik bilet almaları gerekmektedir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %57,6'sı elektronik kartını üzerinde oturulması gereken koltuk numarasının gösterilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Elektronik biletin yüklendiği elektronik kart bir bankamatik kartı veya kredi kartı görünümündedir ve aynı zamanda elektronik bilet yüklenebilmektedir. Fakat elektronik bilet veya kombine bilet yüklenmesi durumunda koltuk numarası kart üzerinde gözükmemektedir. Dolayısıyla seyirci kendine ait koltuk numarasını ispatlamakta zorluk çekebilir. Koltuk numarasının yazmasını isteyen seyircilerin bu bilgiye kısa mesaj veya internet aracılığıyla ulaşmasının yerine daha kolay bir yöntemle koltuk numarasına ulaşmak istediğinden kaynaklanmış olabilir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %66'sı elektronik bilet sistemine neden ihtiyaç duyulduğuna, temel amacın ne olduğuna dair kanun koyucunun belirlediği amaçtan farklı cevaplar vermiştir. Araştırmaya katılan seyircilerin genel görüşleri "araştırmacı tarafından yazılan seçenekler dışında yer alan, diğer" (%48) yönündedir. Halbuki 6222 sayılı kanunun ve bu kanun ile getirilen elektronik bilet sisteminin temel amacı sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesidir. Bu amacı bilen katılımcıların oranı %34'dür. Şiddet ve düzensizliğin önlenmesi için oluşturulan kanun ve sistemin sonuçta amacını gerçekleştiremediğini düşünen seyircilerin sisteme neden ihtiyaç duyulduğuna dair net ve doğru bir düşüncesinin olmaması normal karşılanabilir.

Araştırmaya katılan elektronik bilet sistemini kullanan futbol seyircilerinin %70,7'si maç izleyebilmek için elektronik bilet sistemi zorunluluğu olması ailece maça gitme isteğini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bir kişi ailesini futbol müsabakasına götürmek istediği takdirde stadyuma girecek her birey için elektronik kart çıkararak bilet almak zorundadır. Seyircilerin sadece bir biletle doğrudan ve hiçbir kısıtlama olmaksızın ulaşabildiği bir maça vize mahiyetindeki elektronik bilet ile girmeye zorlanmaları seyircilerin ailece maça gitme isteğini olumsuz etkilemektedir.

Yapılan bu çalışma ve alınan seyirci görüşleri ve talepleri doğrultusunda futbol müsabakalarındaki elektronik bilet sistemine yönelik değerlendirme ve öneriler aşağıda sunulmuştur.

•Seyirci görüşleri dikkate alındığında elektronik bilet sistemi ile bilet satış işlemi dijital ortama taşınmasına rağmen beklenen işlem kolaylığı sağlanamamıştır. Maç bileti satın alma işlemi zorlaştıran nedenler tespit edilerek, maç bileti satın alma işleminin kolaylaştırılmasına yönelik sistem çalışmaları yapılmalıdır.

•Elektronik bilet sistemi ile stat kapılarından geçiş işleminin hızlı ve verimli kullanılabilmesi için teknik altyapının güçlendirilmesi sisteme katkı sağlayacaktır.

•Elektronik kart ile stadyum kapılarından giriş esnasında kart sahibi ile içeri giren kişinin fotoğraf eşleştirmesinin doğru bir şekilde özel güvenlik görevlileri tarafından yapılması gerekmektedir. Özel güvenlik görevlilerine bu konuda eğitim verilmeli ve resmi güvenlik görevlileri ile koordineli çalışması sağlanmalıdır. Buna rağmen sistemin uygulanmasında zafiyet yaşanması durumunda elektronik bilet sistemi bünyesinde parmak izi ya da avuç içi tarama yöntemleri gibi biyometrik yöntemler sisteme entegre edilmelidir.

•Seyirciler bilinçlendirilerek otokontrol ile herkesin kendi koltuğuna oturmaları sağlanmalıdır. Aksine hareket eden seyircilerin resmi güvenlik görevlilerince uyarılmasının sağlanması gerekmektedir. Bu konuda resmi güvenlik görevlilerinin duyarlılığını artırıcı çalışmalar yapılabilir.

•Kişilerin maç esnasında istedikleri zaman dışarı çıkıp tekrar içeri girmesine imkân veren Read-OUT sistemi stat kapılarına hem donanımsal hem yazılımsal olarak yüklenmelidir. Seyirci görüşlerine göre elektronik bilet edinme yollarındaki prosedürlerin fazlalığı stadyumlara gelen seyirci sayısını azaltmaktadır. Bunun için gerekli prosedürlerin azaltılması ve maç bileti satın almak için satış kanalları artırılarak elektronik bilete daha kolay ulaşılabilir olması önerilmektedir.

•İnternet üzerinden maç bileti temin edilirken sistem, maç bileti talep eden kişinin hangi takım taraftarı olduğunu bilmediği için seyirci beyanlarına göre karışık düzende bilet almaları olanak dahilindedir. Sistemin bu durumu engellemesi kolay değildir. Bu durum için önerilerin uygulanması kolay değildir. Bu sorunun çözümü için taraftarları bilinçlendirecek çalışmalar yapılabilir.

•Maç biletinin başka kişilere devredilebilme işlemi sona erdirilmeli ve uygun koşullarda seyircilere maç biletini iade etme hakkı tanınması gerekir.

•Türkiye’de yerleşik olmayıp turizm amaçlı ülkeye gelenler için pasaport ile tek maça giriş imkânı tanınmalıdır.

•Elektronik bilet sistemi için gerekli kişisel bilgilerin devlet kontrolü dışında 3. kişilerle paylaşılmamalıdır.

•Biletsiz seyirci girişinin engellenmesi için özel veya resmi güvenlik görevlilerine eğitim verilebilir. Sistem kapının çok zorunlu nedenler dışında açılmamasını sağlayacak şekilde dizayn edilebilir ve stadyuma girecek tüm görevliler sistem tarafından sağlanan kart ile içeri girmelidir.

•6222 sayılı kanun gereklerine uymayan seyirciler bireysel olarak tespit edilip kişisel olarak cezalandırılmalı ve tribünlere girmesi engellenmelidir. Suçlu olduğu tespit edilen kişilerin bulunduğu tribünün Türkiye Futbol Federasyonu tarafından tamamının kapatılması ve bundan dolayı suça bulaşmamış seyircilerin mağdur edildiği uygulamanın sona erdirilmesi yerinde olacaktır.

•6222 sayılı yasada görev ve sorumlulukları belirtilen kişi ve kurumların görevlerini tam ve doğru yapabilmesini sağlamak amacıyla denetim mekanizması kurulmalıdır. Böylece stadyumlar gerçekten şiddet ve olumsuz tezahürattan arındırılarak kadın ve çocuk taraftarlarının stadyumlara daha çok gelmesi sağlanmalıdır.

•Kadın ve çocukların görüşleri alınarak stadyumlarda bu beklentiler yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

•18 yaş altı seyircilerin elektronik bilet alırken velisinin/vasinin izni olması uygulaması 15 yaş altına indirilmelidir.

•Sistem yöneticilerinin tüketicilerin taleplerine dönük çalışmalar yapması ve toplanan taleplerin bilimsel olarak değerlendirilmesi, sistemin uygulamasındaki başarıyı artıracaktır.

• Elektronik bilet sistemi kamuoyuna net ve açık bir şekilde anlatılmalıdır. Bunun için kapsamlı bir halkla ilişkiler çalışması yapılması sistemin uygulanması açısından kolaylıklar sağlayacaktır.

• 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun olarak isimlendirilen kanunun adının, tüm spor dallarında şiddet ve düzensizlik varmış gibi anlaşılacağı bu nedenle sporu olumsuz etkilediği düşünüldüğünden yasanın isminin daha yapıcı ve olumlu ifadelerle revize edilmesi önerilmektedir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak gelecekte yapılacak çalışmalara aşağıdaki öneriler yapılmaktadır.

• Bu araştırma futbol seyircileri ile sınırlıdır. Çalışmanın kapsamı genişletilerek futbolcular, antrenörler, emniyet görevlileri vb. gruplar da dahil edilebilir.

• Elektronik bilet sistemi nedeniyle maçlara gitmeyen seyircilerin görüşlerine ve sistemden beklentilerine yönelik bir araştırma yapılabilir.

• Stadyumların seyirci görüşlerine göre hangi özellikleri barındırması konusunda bir araştırma yapılabilir.

• Mevcut elektronik bilet sistemine alternatif bir sistem önerisi geliştirecek bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- [1.]Acet, M. (2001). *Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Faktörler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [2.]Acet, M. (2003). *Futbolda şiddet ve önlenmesi sempozyumu*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 216-220.
- [3.]Acet, M. (2005). *Spor da saldırganlık ve şiddet*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- [4.]Altınok, A.C. (2005). *Spor Sosyolojisi*. Mersin: Mersin Üniversitesi
- [5.]Argan, M. ve Katırcı, H. (2015). *Spor Pazarlaması*. Ankara:Nobel.
- [6.]Baş, M. (2008). *Futbolda taraftar ve takım özdeşleşmesi (Trabzonspor örneği)*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [7.]Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- [8.]Çağlayan, H.S. & Fişekçioğlu, İ.B. (2004). Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 127-142.
- [9.]Dinç, S.C. & Demircan, M. (2016). Tribünde Güncel Tartışma; Takıma Psikolojik Bağlılığın Passolig Uygulamasına İlişkin Taraftar Görüşleri Üzerine Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 25-38.
- [10.]Doğan, İ. (1999). Türk Futbolunda Potansiyel İstanbul Ruhu ve Şiddet. *Düşünen Siyaset (Futbol Özel Sayısı)*, 1(2): 73-85.
- [11.]Fanatik Gazetesi web sitesi. (2014). *Passolig krizi!*. 10.09.2016 tarihinde www.fanatik.com.tr/2014/04/18/passolig-krizi-365334 adresinden erişildi.
- [12.]Genç, D. A. (1998). *Spor Hukuku*, Ankara: Alfa Yayınları.
- [13.]Giulianotti, R. (2002). Supporters, Followers, Fans, And Flaneurs, A Taxonomy Of Spectator Identities İn Football. *Journal Of Sport & Social Issues*, 26, (1) 25-46.
- [14.]Gustave, B. (1991). *Kitleler Psikolojisi (Demirhan, S. Çev.)*. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- [15.]Guttman, A. (1986). *Sport spectators*. New York: Columbia University Press.
- [16.]Habertürk Gazetesi web sitesi. (2015). *4 Galatasaray taraftarı tribün kapatmayı AYM'ye taşıdı*. 08.10.2016 tarihinde <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1101713-4-galatasaray-taraftari-tribun-kapatmayi-aymye-tasidi> adresinden erişildi.
- [17.]Hacıoğlu, K. (2014). *08.05.2014 tarihli Stadyum Güvenliği, Yönetimi ve E-Bilet Konulu Panel*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi
- [18.]Hasırcı, S. (2012). *Futbolda şiddet ve çözüm yolları*. Tam Saha Dergisi, 2012 Mayıs. 25-26.
- [19.]Hatipoğlu, D. ve Aydın, M. B.(2007). *Bastır Ankaragücü: kent, kimlik, endüstriyel futbol ve taraftarlık*. Ankara: Epos Yayınları.
- [20.]Hürriyet Gazetesi web sitesi. (2014). *Passolig başladı... İşte ilk maçtaki sayı*. 10.09.2016 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/passolig-basladi-iste-ilk-mactaki-sayi-26251943> adresinden erişildi.
- [21.]Hürriyet Gazetesi web sitesi. (2015). *Derbi öncesi bilet skandalı! Devlet eliyle karaborsa*. 08.10.2016 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/derbi-oncesi-bilet-skandalı-devlet-eliyle-karaborsa-28382242> adresinden erişildi.
- [22.]Hürriyet Gazetesi web sitesi. (2016). *Passolig Genel Müdürü'ne 2 maç ceza!*. 08.10.2016 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/passolig-genel-mudurune-2-mac-ceza-40217576> adresinden erişildi.
- [23.]İzmir Ekonomi Üniversitesi web sitesi. (2015). *E-Bilet Derbi Yasaklarını Ve Şiddeti Önleyemedi*. 08.11.2016 tarihinde <http://iletisim.ieu.edu.tr/univers/?p=32993> adresinden erişildi.
- [24.]Karagözoğlu, C., & Ay, S.M. (1999). Futbol Seyircisinde Saldırganlık Eğilimleri (İstanbul Örneği), *Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6 (3), 27-31.
- [25.]Karakuş S., Kayhan M., Bişgin H., Işık U. (2015). *Futbol Taraftarların Passolig Uygulaması Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Book of Abstracts and Proceedings Multidisciplinary 1 St International Congress On Sports Education And Health Sciences May 1-3, 2015 Sakarya TURKEY, 75-85.

- [26.]Karakülah, M., Danacı, M. ve Ciritci, İ.H. (2004). Biyometrik Parmak İzinin Akıllı Kartlarla Kullanımı Ve Uygulaması. *Mühendislik Bilimleri Dergisi* 2004 (10) Özel Sayı: 13-16.
- [27.]Katrıcı, H. (2010). *Spor Pazarlaması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fakültesi Yayınları.
- [28.]Katkat, D. (2011). *Head of Delegation Report*. Erzurum: Gençlik ve Spor Bakanlığı EWU Arşiv.
- [29.]Katkat, D. (2011). *Seyirci Hizmetleri Biletleme Raporu*. Erzurum: Gençlik ve Spor Bakanlığı EWU Arşiv.
- [30.]Kılıç, S. (2012). *Yazılı Soru Önergesi Cevabı*. Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı 585 sayılı yazısı.
- [31.]Milliyet Gazetesi web sitesi. (2014). *E-bilet dünya genelinde yaygınlaşıyor*. 08.08.2016 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/-e-bilet-dunya-genelinde---1932227-skorerhaber/> adresinden erişildi.
- [32.]Ntvspor web sitesi. (2014). *Passolig'e mahkeme freni!*. 08.08.2016 tarihinde <http://www.ntvspor.net/futbol/passolige-mahkeme-freni-579e26bbc873cc3eb42559de> adresinden erişildi.
- [33.]Öğüt Eker, G. (2010). Futbolun dayanılmaz çekiciliği, büyülenen taraftar portresi, fanatizm ve Beşiktaş. *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 22 (85), 173-182.
- [34.]Özgen, C. (2015). *2014-2015 Sezonunda Türkiye Futbol Süper Ligindeki Seyirci Azalmasının Nedenlerinin Seyirci Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [35.]Passolig web sitesi. (2016). *Sıkça Sorulan Sorular*. 08.08.2016 tarihinde <https://www.passo.com.tr/tr/common/test/faq.aspx> adresinden erişildi.
- [36.]Passolig web sitesi. (2016). *Nasıl Alınır?* 08.08.2016 tarihinde <http://www.passolig.com.tr/nasil-alinir> adresinden erişildi.
- [37.]Passolig web sitesi. (2016). *Taraftar Ligi*. 29.12.2016 tarihinde <http://www.passolig.com.tr/> adresinden erişildi.
- [38.]Passolig web sitesi. (2016). *İlk kartım Passolig...* 08.08.2016 tarihinde <http://www.passolig.com.tr/ilk-kartim-passolig> adresinden erişildi.
- [39.]Polat, E. (2013). *Spor seyircilerinin spor müsabakalarını seyretme sebeplerinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- [40.]Saney, E. (1985). *Genel Sosyoloji Dersleri*. Ankara: G.Ü. Basın Yayın Y.O. Yayınları.
- [41.]Sert, M. (2000). *Gol Atan Galip. Futbola Sosyolojik Bir Bakış*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- [42.]Social Issues Research Centre (1996). *Cross-National Variations in Football Violence in Europe*. 12.10.2016 tarihinde www.sirc.org/publik/fvcross.html adresinden alınmıştır.
- [43.]Şahin, H. M. (2003). *Spor Şiddet ve Saldırganlık*. Ankara: Nobel Yayınları.
- [44.]Şanlı, S. (2013). *Futbol müsabakalarında olaylarda yer alan seyircilerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [45.]Taşgın, Ö. (2000). *Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Konya.
- [46.]Taştan, Ş. (2009). *Futbol taraftarlığı ve şiddet olgusu Farklı taraftar gruplarında şiddet eğilimleri üzerine karşılaştırılmalı sosyolojik bir araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Mersin.
- [47.]TOKER, H. H. (2007). *Futbol Spor ve Oyun*. İstanbul: Kaynak yayınları.
- [48.]Transfermarkt web sitesi. (2016). *Ziyaretçi sayıları*. 20.09.2016 tarihinde http://www.transfermarkt.com.tr/superlig/besucherszahlen/wettbewerb/TR1/plus/?saison_id=2014 adresinden erişildi.
- [49.]Türk Dil Kurumu. (2016). *Güncel Türkçe Sözlük*. 08.03.2016 tarihinde www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58566631e13147.00807183 adresinden erişildi.
- [50.]Türk Hava Yolları. (2016). *Tarihçe*. 08.03.2016 tarihinde <http://www.turkishairlines.com/tr-tr/kurumsal/tarihce> adresinden erişildi.

- [51.]Türkiye Futbol Federasyonu web sitesi. (2016). *Stat Arama*. 25.12.2016 tarihinde <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=324> adresinden erişildi.
- [52.]Türkiye Futbol Federasyonu. (2013). *E-Bilet Projesi Merkezi Sistem Entegratörü Seçimi için Niyet Beyanı*. İstanbul.
- [53.]Türkiye İstatistik Kurumu. (2016). *Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. 09.11.2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> adresinden erişildi.
- [54.]Ulusoy, K. (2012). *6222 Sayılı Kanunun Taraftara Bakışı Ve Getirdiği Yükümlülükler*. Ankara: Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu.
- [55.]Voight, D. (1998). *Spor Sosyolojisi (Atalay, A. Çev.)*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- [56.]Wann, D. L., Melnick, M. J., Russell, G. W., ve Pease, D. G. (2001). *Sport fans: The psychology and social impact of spectators*. New York: Routledge.
- [57.]Wann, D.L. & Branscombe, N.R. (1995). Influence of Identification With a Sports Team on Objective Knowledge and Subjective Beliefs. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 551-567.
- [58.]Yeni Şafak Gazetesi web sitesi. (2014). *TFF açıkladı: E-bilet devam ediyor*. 08.08.2016 tarihinde <http://www.yenisafak.com/spor/tff-acikladi-e-bilet-devam-ediyor-647858> adresinden erişildi.
- [59.]Yeni Şafak Gazetesi web sitesi. (2015). *Bakan Kılıç: Passolig şiddeti azalttı*. 08.10.2016 tarihinde <http://www.yenisafak.com/spor/bakan-kilic-passolig-siddeti-azaltti-2094004> adresinden erişildi.

EKLER

FUTBOL MÜSABAKALARINDAKİ ELEKTRONİK BİLET SİSTEMİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

1. Sizce, elektronik bilet sistemi (Passolig), maç bileti satın alma işlemini etkilemekte midir?
 Etkilememektedir Kolaylaştırmaktadır Zorlaştırmaktadır
2. Sizce, elektronik bilet sistemi, stat kapılarından girişi etkilemekte midir?
 Etkilememektedir Kolaylaştırmaktadır Zorlaştırmaktadır
3. Elektronik bilet sistemi ile statlara girişte fotoğraflı kontrol sisteminin güvenlik görevlileri tarafından düzenli bir şekilde uygulandığını düşünüyor musunuz?
 Evet Hayır
4. Sizce, elektronik bilet sistemi ile herkes satın aldığı koltuk numarasına uyarak oturmakta mıdır?
 Evet Hayır
5. Elektronik bilet sistemine göre stat kapısından çıkış yaptığınız zaman tekrar içeri girememektesiniz. Sizce, bu uygulama doğru mu?
 Evet Hayır
6. Sizce, elektronik bilet sistemi, statlara gelen seyirci sayısını etkilemekte midir?
 Etkilememektedir Olumlu etkilemektedir Olumsuz etkilemektedir
7. Seyirciler internet üzerinden stattaki herhangi bir tribünden (rakip tribün dahil) bilet alabilmektedir. Bu uygulama sizce doğru mudur?
 Evet Hayır
8. Sizce, elektronik bilet sistemi karaborsa bilet satışını engellemekte midir?
 Evet Hayır Fikrim yok
9. Elektronik bilet sistemi için verdiğiniz kişisel bilgilerinizin güvende olduğunu düşünüyor musunuz?
 Evet Hayır Fikrim yok
10. Elektronik bilet sistemi ile statlara biletsiz seyircilerin giriş yapmasının engellendiğini düşünüyor musunuz?
 Evet Hayır Fikrim yok
11. Elektronik bilet sisteminde maç biletinin internet üzerinden başka Passolig sahibi kişilere devredilebilmesi uygulamasını beğeniyor musunuz?
 Evet Hayır Fikrim yok

- 12. Elektronik bilet sisteminin şiddete ve olumsuz tezahürlara sebep olan bireylerin tespit edilerek müsabakalardan men edilmesini sağladığını düşünüyor musunuz?**
- Evet Hayır Fikrim yok
- 13. Türkiye Futbol Federasyonu tarafından, takımlara tribün kapatma cezası verildiğinde kapatılan tribünde maç izleyen ve şiddete karışmamış kişiler bakımından bu uygulama doğru mu?**
- Evet Hayır
- 14. Elektronik Bilet Sistemi ile sporda şiddet olaylarının ve olumsuz tezahüratın azaldığını düşünüyor musunuz?**
- Evet Hayır
- 15. Elektronik Bilet Sistemi çocuk ve kadın seyircilerin stadyumlara daha çok gelmesini sağlamakta mıdır?**
- Evet Hayır
- 16. Sizce, elektronik bilet sistemi gerekli mi?**
- Evet - devam etmeli Hayır - kaldırılmalı
- 17. Sizce, elektronik kartınızın üzerinde oturmanız gereken koltuk numarasının gösterilmesi gerekir mi?**
- Evet Hayır
- 18. Sizce, statta görevliler, seyircilerin kendilerine ait numaralı koltuğuna oturmalarını sağlamakta mıdır?**
- Evet Hayır
- 19. Sizce, elektronik bilet sistemine neden ihtiyaç duyuldu, temel amaç nedir?**
- Maçlarda şiddet ve düzensizliği engellemek için
- Bilet satışını kolaylaştırmak için
- Karaborsa bilet satışını engellemek için
- Diğer. (Lütfen belirtiniz).....
- 20. Stat kapılarından giriş yaparken güvenlik görevlileri ekrandaki fotoğrafla size bakarak dikkatlice eşleştirme yapmakta mıdır?**
- Evet Hayır
- 21. Sizce stat kapılarından başka birine ait elektronik kart ile giriş yapılabilir mi?**
- Evet Hayır Fikrim yok
- 22. Maç izleyebilmek için elektronik bilet sistemi zorunluluğu olması ailece maça gitme isteğini olumsuz etkilemekte midir?**
- Evet Hayır Fikrim yok

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ayhan BAYKARA

Doğum Tarihi : 07 Temmuz 1985

E-mail : ayhanbaykara@gmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	İŞLETME ÖĞRETMENLİĞİ	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	2005-2008
Yüksek Lisans	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	2014-2017
Doktora			

Görevler :

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl
Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni	Kızılbağ Ortaokulu	2008- Halen devam ediyor.
Bilişim Teknolojileri Rehber Öğretmeni	Eyüp Aygar Fen Lisesi	2012- Halen devam ediyor.
B Klasman Basketbol Hakemi	Türkiye Basketbol Federasyonu - Merkez Hakem Kurulu	2011- Halen devam ediyor.

ESERLER (Makaleler ve Bildiriler)

1. Futbol müsabakalarındaki elektronik bilet sisteminin incelenmesi, 8. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi (14-16 Mayıs 2015, Mersin Üniversitesi BESYO)